

# בלבבי משכן אבנה

כל החומר המופיע בעלון זה חדש

## היכן הקושי בכניסה לעולם הפנימי היום

אלקי הנכר אשר בתככם" (בראשית לה' ב') שאמר יעקב אבינו ע"ה ואז "ונקומה ונעלה, בית-אל..." (בראשית לה' ג'), מי שרוצה לעלות לבית אל, צריך קודם לשבת ולהחליט האם הוא מוכן להסיר את אלוהי הנכר, בירור עמוק מאוד בנפש, להגיע לכלל החלטה ולהגיע לכלל מעשה, לחיות כמו יהודי!

ההחלטה הזו אם היא החלטת אמת וההוצאה שלה לפועל במעשה, היא כבר נותנת רוח טהרה גדול מאוד לנפש האדם, הרוח טהרה הזו, זה הכוח הראשון לפתוח את הלב והכוח לסיעתא דשמיא על מנת שהאדם יוכל להיכנס לחיי נפש פנימיים כדרכה של תורה, כל מי שחפץ באמת בחיים ולא רוצה להיות בבחינת מה שאמר אליהו "עד מתי אתם פסחים על שתי הסעפים אם ה' האל'קים לכו אחריו..." (מלכים א', יח כא), הוא מקבל החלטה ברורה לחיים להנהיג את עצמו ובני ביתו לחיות חיי תורה וקדושה, מכאן הוא צריך לחפש דרך איך להיכנס יותר פנימה ויותר פנימה בתוך נפשו, בתוך רוחו להגיע לנשמתו ולהגיע לבורא עולם.

כל הדברים שנאמרו הם רק הקדמה בלבד על מנת שנוכל להיכנס לעבודת נפש פנימית אמתית, במתן תורה הקב"ה נתן תורה לעם ישראל, הנשים לא קיבלו את התורה על מנת ללמוד הרי הן פטורות ממצוות תלמוד תורה, אבל את האור של התורה הן בוודאי קיבלו כמו כל הגברים, לקבל את אותו האור של התורה שניתן במתן תורה וחוזר וניעור בכל שנה ושנה, האדם צריך להכין את הכלי, את עצמו, שהוא יוכל לקבל את אותו אור של תורה, ההכנה לכך היא להיבדל ולהפריש את עצמו, מעין מה שהיה שלושת ימי הגבלה להיות מופרש מהחומר, האדם צריך לפרוש מן החומר עכשיו על מנת שאור התורה שיתגלה בעזרת ה' בחג מתן תורה יוכל להיכנס אליו ויוכל להיות קביעה וקיימא בנפשו שהוא יוכל להצטרף לדברים.

אני מאוד מקווה שיבינו שהדברים שנאמרו, הם ממקום של אמת פנימית נקיה, טהורה, בבחינת המקום הפנימי של הנפש שלא נטשטש ולא נתבלבל מהבלבולים שנמצאו בחוץ, זו לא דעה קיצונית, זוהי מציאות של חיי טהרה, חיי קדושה שגנוזים בפנימיות של כל יהודי ויהודי, רק צריך להוציא את זה מהכוח לפועל.

אני מאחל לכולם מעומק הלב שזוכה בסיעתא דשמיא לברר את חלקי נפשינו היהודים, לברר את החלקים של הגוי שנכנסו לתוכנו, להבדיל את הגוי מן היהודי שבתוכנו ולכוון את נפשנו שנוכל להיכנס לעומק נפשנו, לעומק רוחנו, לגילוי הנשמה הקדושה שמכוח כך נכיר

את בוראנו ונזכה לאור התורה שיקלט בתוכנו בשלמות, אמן! ■ מתוך

דרשה - שבועות 021 דרכי הפרדה מהגוים תשע"ג

ננסה עכשיו להבין את העולם הפנימי של האדם, איפה מונח רוב הקושי של בני אדם היום שמנסים להיכנס לעולם הפנימי שלהם, כיוון שצורת החיים היום כל כך מעורבת, כל כך מבולבלת כאשר יהודי מנסה להיכנס לתוך הנפש שלו, הנפש כל כך נעלמת, הנפש כל כך נסתרת, כל כך גנוזה בתוכו, לרוב הבלבולים שמונחים בחוץ שעל מנת להיכנס לעבודת נפש פנימית, הוא צריך קודם לנקות את הנפש מהאשפה החיצונית שממלאת את הנפש ואת הבית. נראה לאדם שהוא לא צריך לנקות שום דבר והוא רוצה לעבוד גם על הנפש בדרכי הגויים, החיצוניות גוי, הנפש עצמה רוצה לעבוד בדרכי הגוי, האם יש לו הווא אמינא שהוא יגיע לבורא עולם או לעומק נשמתו בדרך הזו??

כאשר האדם מברך בכל יום בבוקר "ברוך אתה ה'... שלא עשני גוי" למה הוא מכוון שלא עשני גוי? הרי למחצה, לשליש ולרביע גם הוא חי כמו גוי. אם האדם באמת רוצה להיכנס לנפשו, לעבודת ה' פנימית, לעבודת נפש פנימית על מנת להגיע למקומות הפנימיים של נפשו, לברר אותם ולתקן אותם, הוא חייב להסיר את כל הטומאה והמסכים שמונעים ממנו להיכנס פנימה!

אי אפשר לחיות גם את כל חיי העולם הזה עם כל צורת החיים של הדור האחרון, עם כל הטלפונים הסלולריים וכל המרכיבים של זה שמביאים את האדם לשאל תחתית ואחרי זה לבוא ולשאל רב שאלה, 'איך עובדים על עבודת נפש דקה פנימית?', קודם צריך להסיר את כל הטומאה מבחוץ!

זה ברור שיש הרבה אנשים שיאמרו שהדברים הללו הם קיצוניים, אבל מסתבר מאוד שגם שאברהם אבינו ע"ה היה חי, אנשים שחיו בדורו אמרו שמעולם לא פגשו אדם קיצוני כמוהו, אבל מי צדק שם...?

אין דרך בדור שלנו אפשרות של לא לחיות קיצוניות, למי שרוצה דרך אמת, כי העולם בשביל האמצע הוא כבר שאל תחתית, חייבים לבחור דרך קיצונית, שמתנתקת מחיי החומר של אומות העולם וחייה חיי קדושה ומכוח כך יכול להיכנס לתוך נפשו, לעמול, להתייגע ולהשיג. מי שמחפש את האמת בעומק נפשו מרגיש שמונחים בדברים שנאמרו אמת, אבל אדם שמחפש להמשיך את חייו, רק מנסה גם להשיג חיי נפש פנימיים, הוא מתעקש שמוזה ומזה אל תנח ידך, והרי זה כשתי צרות זו לזו, אש ומים שלעולם לא יכולו להתחבר זה עם זה.

"הסרו את אל'קי הנכר אשר בתככם...ונקומה ונעלה בית-אל..."

כל אדם שבאמת רוצה ללמוד ולהיכנס לחיי הנפש, צריך לשבת ולעשות עם עצמו בירור, האם לפני שהוא נכנס לחיי נפש, "הסרו את

## דע את שורשך

## שאלה

יש חלק בידיעת בתורה שמעולם רציתי לברר ולידע בבהירות, והוא הסוגיא של שורשי הנשמות, שהוא נוגע לכל אחד מאיתנו ביותר בעבודתו הפנימית. על אף שאין לי ידיעה כל כך בענינים אלה, רוצה אני לדעת אם סיכום זה הוא נכון עיקר בשורשי הנשמות הם בג' קוין השורשיים שבבריאה, שהם אהבה (ימין-חסד-אברהם), יראה (שמאל-גבורה-יצחק) והנקודת האמצע ביניהן (תפארת-יעקב), ופעם שמעתי שגם במי ששורשו בנקודת הממוצע (תפארת) יש שני צדדים גופא, יש מי שנוטה למדת רחמים שהוא נוטה יותר לצד הימין-חסד, ויש מי שנוטה יותר מדת האמת, שהוא נוטה יותר לצד שמאל-גבורה. ומתוך מיעוט הבנה שלי נראה לי שיש עוד שורש נשמה כנגד הרגל הרביעי שבמרכבה שהוא דוד המלך שהוא כנגד היסוד העפר, לית ליה מגרמיה כלום, וזהו לכאורה קו רביעי.

וממה שהבנתי מתוך שיעורי הרב ומתוך השו"ת של הרב, באופן למעשה האדם יכול לידע שורשו ומהו עבודתו השורשית, ע"י לימוד הארבעה יסודות. וא"כ אם האדם מברר שעיקר יסודותו הוא מים, אז שורש הנשמה שלו הוא צד ימין-מדת החסד-אברהם, ומי שעיקר יסודו הוא עפר, אז השורש הנשמה שלו הוא במדת השפלות שהוא כנגד דוד המלך.

האם כל הנ"ל נכון, והאם אפשר להרב להוסיף כאן כללים או פרטים חשובים שצריך לידע בסוגיא הזו? וכמובן שזה סוגיא מאד מאד מרחיבה, ואם אין הרב יכול לכתוב את לי כל עיקרי הדברים בענין הזו, אם אפשר להרב לכתוב לי המראה מקומות שאני צריך לראות כדי לקבל את הידיעה ההיקפי של סוגיא זו. (האם מספיק ללמוד רק את שער הגלגולים של האריז"ל)?

ובנוסף לכך, ראיתי תשובת הרב (בנושא תפילה בקברי צדיקים) שהרב אמר שיש נשמות ששורן במקום, יש ששורן בזמן, ויש ששורן בנפש. ובקרב אמר הרב (בהעלון על פ' שמיני) שיש ששרשו בכללות ויש ששרשו בפרטות. זה דבר שמרכיב עוד את סוגית שורשי הנשמות. האם הרב יכול להאריך קצת יותר באלו הגדרות, ומה המראה המקומות למושגים אלה?

## תשובה

יש לעיין אף בספרי שורשי הנשמות של הרמ"ע מפאנו. ולשום סדר מומלץ ללמוד ספר שורשי הנשמות שליקט בספר תורת נתן. וכן בפירושו בני אהרן לשער הגלגולים. החלוקה של עש"ן כמעט לא נתבארה בדברי רבותינו ביחס לנפש, וזהו בחינת עש"ן דנפש.

## לימוד תורה לשמה

## שאלה

שלום כבוד הרב, מה פירוש תורה לשמה? אני בערך שמעתי מה זה אומר בערך אבל לא הבנתי מה העניין בכך? כלומר מדוע אומרים חז"ל שצריך ללמוד לשמה הכוונה לשמה הגמור שכביכול מבטל את עצמו? אפשר מקור ועוד האדם כן נברא לצורך עצמו "להטיב לבריותיו" כלשון הרמח"ל וה' לא צריך כלום והיכן זה כתוב כל העניין הזה?

איך מגיעים לזה?

מה בין דורות ראשונים אלינו? איך הייתה להם כזו מסירות נפש לתורה ולרצון השם שמעתי סיפורים שהיו מוכנים לאבד את העולם הזה והעולם הבא נראלי שמעתי על משה רבינו ואסתר המלכה העיקר שעם ישראל לא ינזק?

איך מגיעים לזה שיש לאדם כזו מסירות נפש?

(ובדרך אגב מה הכוונה לאבד את העולם הבא שלו)

## תשובה

דברי אלו נתבארו בהרחבה בשיעורי נפש החיים שער ד', ובספר להב אש.

דרך המסירות נפש נתבארה בסדרת דע את תורתך - מסירות נפש.

## איזון בין ספרים המושכים את הנפשי ללימוד גמ' בעיין

## שאלה

לכבוד הרב שליט"א,

אין לי ישוב הדעת כראוי בזמנים אלו שאין איתנו יודע מתי הסוף של כל תהליך הזה ומתי סדר החיים יחזור לנורמלי ומכל הבשורת הרעים שאנו שומעים על החולי ישראל בינינו, ובפרט בחו"ל שהמצב כאן גרוע עד מאד, וכן קשה מאד להיות כל היום עם כל המשפחה, ואפי' כשאני לומד גמ' בעיין עם החברותא ע"י הטלפון, ואני מרוכז בהסוגיא וגם אני מתענג בסוגיא, ליבי ומוחי נמצאים בבלבול ובדאגות ובעצבות על כל המצב. ומצאתי שהלימוד בספריים בעיני הגאולה מושכים את נפשי ומשיבים את נפשי, האם אני יכול ללמוד דברים אלו במקום גמ'?

ובקשור להנ"ל אמר הרב בהשו"ת אחר הדרשה השלישית על נושא הקורונה שבתקופה הזאת כל האדם צריך להגיע להיחודית שלו, והיינו ע"י לימוד ספרים שמושכים את נפשו. א"כ מה האיזון בין לימוד בספרים האהובים עלי (וכגון הספרים העוסקים בעניני הגאולה) ללימוד גפ"ת שהוא עיקר חובת ת"ת של כל יחיד. [אסרו חג פסח תש"פ]



## שאלות ותשובות

את המקווה ולא יכול לטבול?  
האם מספיק נטילת ידים 40?

### תשובה

בשעת הדחק כהשתא יש להקל בזאת. ואם אפשר יטבול אף  
במ' סאה שאובים.

ויתר על כן יעשה כדברי הרמב"ם הנודעים שפנימיות הטבילה  
במימי הדעת. ויעסוק קודם לימודו מעט תחלה בסדר טהרות  
שהוא בחינת טהרה - דעת, כמ"ש בבמה מדליקין, ודעת, זה סדר  
טהרות. ויתר על כן אם יזכה שילמד תורה לשמה ויהא כמעין  
הנובע כמ"ש באבות, ואזי טהרתו בבחינת מעיין המטהר.

וכן יקיים בעצמו מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר  
את ישראל, מקוה ישראל ה'. שכולו טבול ומוקף באור א"ס  
הסובב אותו.

## חסור ריכוז בבהמ"ד

### שאלה

יש לי בעיית ריכוז, שאני יושב ולומד בבהמ"ד ואף אני מרוכז  
בהסוגיא שאני לומד, אבל על כל אדם אני רוצה להבחין בהם אם  
יש בהן יראת שמים או קדושה. ומטעם זה אני מעדיף לישב לבד  
בחדר שאין שם בני"א או עכ"פ בחדר שיש שם פחות בני"א. איך  
אני יכול להיות יותר מרוכז ולא להסתכל על אחרים? שמעתי את  
כל סדרת הריכוז ולא מצאתי את הבעיית שלי בתוך השיעורים, ועל  
כל אני חושב שאין זה בעיית ריכוז אלא יש כאן שורש אחרת. מה  
הרב מציע? יישר כחך להרב, ותודה רבה.

### תשובה

יכולות להיות לכך כמה סיבות. אולם כפי הנראה הסיבה במקרה  
זה מפני תפיסה רגשית חזקה, בלתי מאוזנת עם המוחין. שמעוררת  
אהבה וקשר עם בני"א, ועי"ז האדם יוצא תדיר מתוך עצמותו לזר  
לתו, ולכך רוצה להבחין את טבעם. ככל שהרגש יאוזן עם השכל  
יהיה בס"ד אדם יותר פנימי, ופחות מתחבר לזולתו באופן בלתי  
מאוזן, ועי"ז יתרכז יותר בחלקו.

## בית מדרשו של מרן החזון איש

### שאלה

לכבוד הרב, שליט"א, רציתי לשאול שאלה שקצת מטרידה אותי.  
ישנו יסוד ידוע מבית מדרשו של מרן החזון איש והקהילות יעקב,  
להיות נורמאלי - לא לעשות דברים משונים והמון זמן אני חוקר  
בשאלה על מה זה נאמר וכי זה נאמר גם על אדם שדקדקו  
בהלכה עושה לאנשים רושם כי הוא משונה. אשמח מאוד לקבל  
הבנה בדברים אלו

## תשובה

יש לקבוע זמן קבוע ללמוד גמ' בעיון ולא לבטלו, בין אם התועלת  
רבה יותר ובין פחות.  
אולם אפשר לקבוע זמן מועט יותר מאשר הרגלו בסדר הרגיל.  
וזמן זה ללמוד הנ"ל.  
האיוון בפועל משתנה מנפש לנפש. אולם בצורה הפנימית שיקבל  
חיות הן מזה והן מזה, באופן של נועם ורוגע עד כמה שניתן.

## לא עליך המלאכה לגמור

### שאלה

כבוד מורנו ורבנו שליט"א,

כאשר יש נושא רחב היקף או כתב תורני ארוך, גם אם יהיה  
"פשוט" כמו סיפור או אגדה, אני מאבד את סבלנותי לקרוא את  
כולו.

יתכן וזה מאחר ואינו שייך כעת לנקודה שבלבי ויתכן מסיבות  
נוספות.

אפרש מעט את דבריי - למשל, כעת כשלומדים הלכות פסח, אני  
מרגיש שפעמים רבות אני מאבד את סבלנותי לשבת זמן ויותר.  
מסיבה זו אני אבין ואף אהיה בקי, אבל כמובן שבכך לא משיגים  
איכות וזיכרון וחיות של הדברים.

אם יתנו לי לשמוע את אותן הלכות מבלי לקרוא, אספוג מכך  
יותר חיות וגם אהיה מונח יותר טוב בחומר הנלמד, ופחות אאבד  
את סבלנותי.

אשמח אם כת"ר יכוון אותנו.

### תשובה

ראוי לחלק הדבר לחלקים קטנים, ולקבוע בכל זמן ללמוד חלק  
קטן.

במקביל לשמוע שיעורים על אותן הלכות, כי ישנם בני"א שהקד  
ליטה אצלם יותר תפיסתית ופחות חזותית, ולכך קל אצלם יותר  
שמייעה מקריאה.

סיבת נוספת לכך כי בשעה שהאדם קורא - רואה, יוצא לחוץ,  
לרעש החיצוני. אולם כאשר שומע נקלט הדבר אל תוכו ופחות  
יוצא לחוץ, ופחות מתפזר.

ולכך פעמים ראוי לחזור בע"פ על מה שלמד, ותפסת מועט  
תפסת, לחזור ולשנן יותר ויותר.

## לימוד פנימיות התורה שאין מקוואות

### שאלה

שלום לכבוד הרב, אברך שבן השאר היה לו קביעות בשבת וקצת  
אחר חצות הלילה בלימוד פנימיות האם יכול להמשיך? כשסגרו

## תשובה

ישראל קשורים בתורה בעצם, ולכך חשיב ת"ת. ובפרט אם לומד כן לצורך עבודת ה' וקיום רצונו ית"ש.

## בהירות ודרך נכונה

## שאלה

שלום לכבוד הרב שליט"א  
מזל טוב מזל טוב על חתונת בנך! בעז"ה תהיה לכם רק נחת דקד'!  
מהו הדרך הנכונה ומעשי שאפשר ליישם יום יום לבהירות בחיים, מה צריכים ללמוד ואיך לומדים את זה בצורה הנכונה והכי יועילה?

## תשובה

תודה, בשמחות אצלכם.

ניתן לשמוע את שיעורי דע את תורתך - דרכי הלימוד, ששם נתבארו דברים אלו בהרחבה.

## מקור רק ליונק מהתורה

## שאלה

אמר הרב הרבה פעמים שיהודי צריך רק יונק ממקורות תורניים. מה המקור לזה?  
ועם זה נאמר, הנושא בפרקי אבות אומר בבירור רבי אליעזר בן חסמא אומר קנין ופתחי נדה, הם היו גופי הלכות. תקופות וגמט-ריאות, פרפראות לחכמה  
ואיך זה משתלב בתמונה?  
בהחלט ישנם אלמנטים רבים של מתמטיקה וחוכמה שאנו נאספים ממקורות חילוניים. אומרים שהרב! אלחנן וסרמן נהג לקרוא את כתבי הפילוסופיה של עמנואל קאנט בחדר האמבטיה.

## תשובה

חכמת התורה הקדושה כולה טוב אין בה רע. כמ"ש חז"ל אין טוב אלא תורה, שנאמר "כי לקח טוב נתתי לכם תורת אל תעזבו".

אולם שאר החוכמות, ז' החוכמות, כנגד ז' עמים, הם מעורבים טוב ורע, כי הם חוכמות נפולות. ולכך כל הלומד בהם מתערבת דעתו בטוב ורע, ונצרכת חכמה גדולה לברר את חלקי הטוב מן הרע.

דבר זה נמסר לחכמים גדולים וקדושים, שדעתם מזוככת ובהירה, ויסודי דרכי התורה נהירין אצלם, ולכך יש להם דעת אמת לראות מהו הטוב הגנוז בחוכמות אלו.

כן, וראוי להצניע אם אפשר. ואם אי אפשר, אם זה חשש איסור יעשהו ולא יחשוש למראה עין. ואם הוא מעשה חסידות, ע"ד כלל ראוי לפרוש.

אולם פעמים נצרך לאדם להרגיש שהוא נבדל מן הבריות וזה גופא תוקפו ואזי עושה דברים שונים מבנ"א.

זאת ועוד. פעמים האדם כבר מנותק נפשית, ואינו חש כלל למה שסביבותיו, ואזי גם אינו צריך לחוש. כל זאת באופן שניתוק זה נכון ומאוזן בנפשו.

## לימוד כוחות הנפש בירור חלקו בתורה

## שאלה

לכבוד מורנו הרב שליט"א

א. האם תשוקה להכרת כוחות הנפש יכולה לנבוע מכך שחלקו באוריתא הוא פנימיות התורה ובעומק נשמתו משתוקק לשורש החכמה.

ב.היאך יברר בעצמו שזה שורש תשוקתו ולא תשוקה טבעית בפרט שזו חכמה קרובה לעצמו וטבעי שיכסוף אליה.

ג.בקונטרס הצורך בלימוד והכרת הנפש הערה 51 נכתב שמ-קיימים מצות תלמוד תורה בלימוד כוחות הנפש האם היינו משום שבשורשו הוא חכמת הנסתר.

ד. והאם זה רק אם מודע לכך ולכאורה צריך גם שתהיה לו הבנה ותפיסה בסיסית בנסתר.

ה. האם אדם אמור לקבל הארה רוחנית מלימוד זה כמו בלימוד גמרא.

ו.לפי זה אמור להיות שגם בלימוד חכמת הטבע באופן הני"ל יחשב ללימוד תורה.

בהודאה ובברכה

## תשובה

א. כן.

ב. יברר האם תענוגו מההשכלה הבהירה, או שתענוגו מהכרת עצמו.

ג. כן.

ד. אם יודע שזהו השורש חשיב מצוה, וק"ו אם יש לו הבנה ותפיסה בסיסית בנסתר.

ה. הארה רוחנית, אולם שונה מלימוד גמרא.

ו. חכמת הטבע אם יודע לקשרה לשורשה חשיב ת"ת, ואם לאו לאו, כי ירדה לחומר.

אולם חכמת נפש ישראל היא בבחינת זה ספר תולדות אדם, כי



נשא | ה-כ

והניף הכהן אותם תנופה. הנף, הפ-נ. הנה באדם יש בו פה, וכן במקום, כמ"ש (בראשית, ד, יא) האדמה אשר פצתה את פיה. וכן (במדבר, טז, ל) ופצתה האדמה את פיה. וכן בזמן, וראשית פסח, פה-סח, כנודע (פרע"ח, שער כא, ועוד). והוא כנגד פרעה, פה-רע. והגואל הוא משה בזכות פועה, פה-עו. ובזכות שפרה, שר-פה. ומכה אחרונה לפני מכת בכורות, מכת חשך ואפלה, אל-פה. וקדם לו דבר הנקרא בלשון הפסוק (וארא, ט, יד) "כל מגפתי", מגפה, גם-פה. ושורש היציאה מכח תפלה, כמ"ש (שמות, ב, כג) ויזעקו ותעל שועתם אל האלהים. תפלה, תל-פה (ועיקרו מתגלה בביהמ"ק, כמ"ש (שהש"ר, ד, ו) תלפיות, תל שמתפללים בו כל פיות). ויצאו בחפזה, חז-פה. ונמשך בעומר המובא ביום מחרת לט"ו בניסן, הנקרא עמר התנופה (ויקרא, כג, יז) הנף, נ-פה. שהוא עשירית האיפה, אי-פה. וזש"כ שם עד ממחרת השבת השבעי תספרו (בפה) חמשים יום, נ-פה, כנ"ל. שאז כפה עליהם הר כגיגית. כפה, כ-פה. ונגלה בים סוף בבחינת ראתה שפחה על הים, שפחה, שח-פה. ונמשך בחג הסוכות, סכה, גימט' פ"ה.

ונמשך במועדים דרבנן, חנוכה, הדלקת נר, לראותם בלבד, בבחינת צופה ורואה. צפה, צ-פה. ונמשך בפורים, שמהותו "ונהפוך הוא", הפך, כ-פה. ונקרא פורים מלשון "הפרו תורתך". הפר, ר-פה.

והנה שורש קלקול הפה, בנחש, שדיבר לשה"ר. וע"י דיבורו אכלו מעץ הדעת טו"ר, והרע אינו נבלע באיברים ונעשה פסולת ואשפה בגופו של אדם ויוצא לחוץ. אשפה, אש-פה. ואילו זכה אדה"ר היה זוכה להדוף את אויביו מפניו, נחש. הדף, פה-ד. אולם לא זכה ונמשך אחריו, ונקנס ביום אכלך ממנו מות תמות, ואע"פ שעדיין חי תתק"ל שנה, היה בבחינת טריפה, טרי-פה. ולתקן טומאת מת זו, נצרך פרה אדומה, פרה, ר-פה.

ונמשך פגם מיתה זו כאשר פצתה האדמה לבלוע את דמו השפוך של הבל. פצה, צ-פה. וכן מתולדות חטא אדה"ר שהיה מושך בערלתו, כמ"ש בסנהדרין. והערלה "חרפה היא לנו". חרפה, חר-פה. ונמשך הדבר בדור הפלגה, גל-פה, שהיו שפה אחת. ש-פה. ועונשם שהפיצם ה' על כל הארץ. הפיץ, צי-פה. ומשורש אומות אלו יוצא ונתקן ומתברר הארת משיח. אולם חלק הפסולת נגלה בערפה, ער-פה, ששבה לאחוריה, משא"כ חלק התיקון נתקן אצל רות, שממנה יצא דוד, שורש משיח, מלשון משיח לפי תומו, שיחת פה.

**שרשי התיבות המרכיבות מאמר זה:** פצה, שפה, פרעה, הפעם, איפה, אפה, אפיה, אפלה, אפעה, צפה, אשפה, חפזה, חרפה, הפך, הפיץ, מגפה, סופה, סעפיה, עשרה, עריפה, פניה, שפלה, תפלה, זלפה, הדף, יפה, הנפה, הפר, שפחה, תנופה, שריפה, השקיף, התחפש, פדה, הפיך, הפלה, הפריד, חלפה, חפרה, יהושפט, כפיה, נטפה, נספה, תקפה, משפחה, נטספה, נפילה, עיפה, ענפה, פועה, שפרה, פלטיה, פצה, פרה, פרסה, פשרה, רדפה, שפה, רצפה, חנפה, תפצה, חשופה, טרפה, ירפה, פנינה, צפונה, מפלה, מפנה, נטפה, נפשה, ערפה, פזורה, פחה, פטדה, פלטיה, פליטה, פלילה, פנימה, פרוצה, פרושה, פתיה, קפצה, צנפה, שלופה, שפוכה, הדף, הרפה, פלגה. ■ המשך בע"ה בשבוע הבא - נכתב על ידי הרב שליט"א במיוחד לעלון זה

אולם לרוב כלל בני האדם שאין דעת שלמה זו, דעתם מתע- רבת טוב ורע, בלומדם בחוכמות אלו. ולכך נצרך להם לינק רק ממקורות תורניים.

הדרך להגיע לתורה לשמה

שאלה

שלום הרב אני לומד אם חברותא כל יום בשעה קבועה. ולא מקבל מלגה משום מקום. (אנחנו לומדים במקום שקט) לכאורה קלפי חוץ זה נראה שיש כאן חלק ניכר שיש פה חלק בתורה לשמה. השאלה מה חסר בעבודה הפנימית והחיצונית כדי להגיע לתורה לשמה. ועל איזה חלקים צריך לעבוד כדי להגיע לתורה לשמה? תודה וישר כח על השיעורים והספרים שאנחנו רואים בהם תועלת גדולה.

תשובה

בחיצוניות זהו לשמה. אולם יתכן עדיין חלקים שלא לשמה, ונצרך לבדוק בעומק הנפש מה מניע את הנפש ללמוד. ובדרך כלל ישנם כמה מניעים, חלקם נקיים יותר, וחלקם פחות. כגון

א- הערכה וכבוד מהחברותא.

ב- לומד על מנת שיקראוני רבי, בעוה"ז או בעוה"ב.

ג- לומד על מנת לקבל שכר לעתיד לבוא.

ד- לומד על מנת לקבל סיפוק עצמי.

ה- לומד על מנת לקבל תענוג (וכבר דנו בכך רבותינו, ואכמ"ל).

אמונה ודביקות בחוש בבו"ע

שאלה

לכבוד הרב, שליט"א

א. כיון שהתכלית בכל המצוות ולימוד התורה הוא להביא לאמונה ודביקות בחוש בבו"ע, איך זה שרואים על אף שבדרך כלל הנקרא חרדי משתדל לקיים המצוות ובפרט בן תורה רציני הלומד בישיבה ובכולל, מ"מ מעשה יחידים הם [כמדומני] שמתקרבים להבו"ע ע"י המצוות והתורה. ולכל היותר היראי שמים עושים בודה מיוחדת חוץ מקיום המצוות ולימוד התורה לזכות לאמונה ולדביקות, כגון המתבאר בבלבבי ח"א וב', אבל התקרב ע"י המצוות והתורה עצמם כמעט שאין שומעים.

אבל אין מצוותיו ותורתו מביאים אותו לדיקות בה', מה הוא בעיני הקב"ה, הרי הוא מחסר כל עיקר תכלית המצוות, ולכאורה בבחינה מסויימת עושה מהם צחוק. ומה צריך להיות ההסתכלות של אדם אחר על אדם כזה. ומהו חלקו של אדם כזה לעולם הבא, הרי עשה מצוות גדולות ורבות ומצוה השקולה כנגד כל המצוות קיים בלי הרף, ולכאורה השכר המבואר בנפה"ח יש לו לרוב, אבל למעשה העיקר והתכלית חיסר. יש מושג אצל בני תורה שבעוה"ב לומדים תורה כל היום, וא"כ איש כזה לכאורה שייך לזה, אף שדיקות חסר לו.

ב. האם נכון הוא שהעיקר בלימוד התורה הוא ידיעת התורה. הנה בראשונים איתא כי תכלית הלימוד הוא להביא לידי מעשה [פיה"מ סנהדרין פ"י מ"א, מאירי שבת ט' שהתלמוד אינו אלא להביא לידי מעשה, תוס' הרא"ש מו"ק סוף ט.], ולפ"ז לכאורה פשוט שהעיקר הוא ידיעתה, דבלא"ה ל"ש לעשות עפ"י מה שלמד. וגם הב"ח הידוע שהרחיב כי כונתו ית' מעולם היתה שנהיה עוסקים בתורה כדי שתתעצם נשמתנו בעצמות ורוחניות וקדושת מקור מוצא התורה, הרי דקדק בלשונו 'ולכן נתן הקב"ה תורת אמת לישראל במתנה שלא תשתכח מאתנו כדי שתתדבק נשמתנו וגופינו וכו', וכן להלן הדגיש 'ואמר תורת אמת אשר נתתי במתנה שלא יהיו למדין ושוכחין וכו', מבואר לכאורה שהדיקות נעשה בעיקר ע"י זכרון התורה, ולא ע"י הלימוד והעמל בלבד. וכמ"ש בליקוטי תורה פי' קדושים עה"פ והדרת דמי שזוכר לימודו הקב"ה שוכן בקרבו גם כשעוסק במילי דעלמא מאחר שהתורה חקוקה במח הזכרון שבנשמתו ועל לבו. לכאורה נראה מכ"ז שהעיקר הוא ידיעת התורה. והאם נכון ג"כ שבזה צריך להיות עיקר השקעת האדם בזכרון לימודו ע"י חזרות פעמים אין ספור.

ג. איפה רואים בתורה הענין של יכולת הלימוד ולהיות למדן ועמקן ואדם חושב, ואיפה רואים שזה מעיקר חלקי לימוד התורה. אה"נ שבלי יכולת הלימוד כלל לא יבין האדם את לימודו, אבל לכאורה זה רק היכי תמצא בעלמא, אבל איפה מצינו שזה נקודה חשובה כ"כ. ראיתי מושג זה בעיקר מהגרי"ס צוק"ל והגר"ח צוק"ל ואילך, עד שנהפך היום לעיקר לחמן ועסקן של בני הישיבות.

ד. למה בכל הישיבות משקיעים כל הכחות בלימוד סוגיות שאינן נוגעות למעשה, וגם בכלולים הרבה מהם לומדים מסכתות שאינן נוגעות למעשה. הרי כ' הח"ח בהקדמתו למ"ב שעיקר לימוד האדם צריך להיות בלימוד המביא לידי מעשה וכ"נ מהראשונים כנ"ל. אה"נ שצריכים לדעת איך ללמוד ולהיות למדן, אבל למה משקיעים כ"כ הרבה שנים דוקא במסכתות וסוגיות שאינן נוגעות למעשה, ואפי' נוגעות למעשה אין לומדים אותם כלל באופן שמביא לידי מעשה.

ה. איך קי"ל בענין בטחון, האם יש לבטוח בה' על דבר מסויים

ב. כיון שהתכלית בכל המצוות ולימוד התורה הוא להביא לא-מונה ודיקות בחוש בבו"ע, למה זה שהמעכב קיום המצוות הוא חלק המעשה בלבד, וחלק הלב והמחשבה כמעט שאינו מעכב, חוץ מלמ"ד מצוות צריכות כונה שצריך רק כונה בתחלת המצוה לקיים המצוה. הרי לכאורה להיפך היה צריך להיות, שחלק הלב יהיה עיקר העיכוב וחלק המעשה לא יעכב כ"כ, דהא כמה אדם מת-קרב להבו"ע ע"י מצוות תפלין למשל לכאורה לא ישתנה כ"כ אם חסר קצת שחרות ברצועותיו, או כגון אם ציציותיו לא נעשו לשמה או שחיסר שמיעת אות אחת במקרא מגילה מ"מ לכאורה יתקרב לבו"ע באותו שיעור ע"י חלק הלב.

ג. אני עובד על אמונה הפשוטה שיש בורא עולם כמעט ארבעה חדשים ואני עדיין אוחז באפס, אולי יועיל הרב לחזק אותי, ואולי יש עצות למהר קנין האמונה. ידעתי שלקנות קנין אמיתי לוקח הרבה זמן, אבל למעשה קשה לי כשעדיין אחר כמעט ארבעה חדשים איני רואה שום שינוי בעצמי.

מהמחפש דרך העולה בית קל

## תשובה

א. כי תורה מביאה לידי זהירות, זריזות, נקיות, וכו', כמ"ש בברייתא דר"פ בן יאיר. אולם זהו כקנין שנצרך לכוון לקנות ולהתאים עצמו לדבר. וכל שאינו מתכוון ומכוון עצמו לדבר אינו קונהו.

ב. הדבר נמשל לבנין רב קומות, שקודם נצרך קומה ראשונה, וזולתה א"א לבנות קומה שניה. כן המעשה קומה ראשונה, וע"ג נבנה הרגשה, השכלה, ועוד.

זאת ועוד. העולם שבו אנו נמצאים נקרא "עולם המעשה", ולכך כאן העיקר במעשה. אולם בעוה"ב ש"אין מעשה וחשבון וגו", שם אין המעשה עיקר. ובג"ע התחתון העיקר הוא ההרגשה. ובג"ע העליון העיקר הוא ההשכלה.

ג. יש לזהות בנפש איזה "ניצוץ" של אמונה מאיר ולו במועט ולא לחוש שאוחז ב"אפס", ומתוך ניצוץ זה לעבוד ולהרחיבו. כי לעולם יותר קל להרחיב את הקיים מאשר להתחיל מהתחלה.

## לימוד התורה

### שאלה

לכבוד הרב שליט"א,

א. מי שמקיים כל המצוות ועמל בתורה, ונימא אפי' הוא ת"ח,



## שאלות ותשובות

### תשובה

ראשית יש לבכות לפניו ית"ש שיזמין לכם רב אמת.

לעת עתה ראוי להמשיך ללמוד, וראוי ללמוד ראשית פתחי שערים כולו לר' יצחק איזיק חבר. ואח"כ אוצרות חיים כולו, ואח"כ עץ חיים לפחות עם פירוש הלשם שנותן בירור שיטתי של "מהלך" בחכמת האמת.

### לימוד בזמן פנוי

#### שאלה

לכבוד הרב שלום, תודה רבה על כל השיעורים, ספרים והעצות, יש לי שאלה בקשר ללימוד בזמן פנוי. לא זכיתי להיות אברך ש"תורתו היא אומנותו" ויש לי זמני נסיעה ברכב הפרטי שאני מרגיש שאולי אוכל לנצל בצורה יותר טובה. מדובר על מנימום של שעה וחצי ביום ולפעמים כמה שעות. השאלה היא מה הכי טוב לעשות בזמן הנהיגה

- 1 - כלום (ואז המחשבות משוטטות בכל העולם)
- 2 - התבודדות - לדבר / לשיר לקב"ה
- 3 - לשמוע למוזיקה ללא מילים
- 4 - לשמוע למוזיקה עם מילים
- 5 - לשמוע שיעור תורה
- 6 - לשנן תהילים - משניות
- 7 - לשנן דף גמרא (לא שאני יכול אבל האם זו אפשרות) אשמח מאד אם הרב יוכל לדרג לפי עדיפות.

בתודה מראש,  
וברכה והצלחה בכל אשר תפנה.

#### תשובה

בודאי שראוי לנצל זמן זה, אולם מתוך זהירות יתירה של שמירה בדרכו על עצמו וזולתו.

צורת הניצול משתנה מנפש לנפש כפי צורכה, ויתר על כן לפי רמת הריכוז שניתן לו לפי נפשו תוך כדי נהיגה, כי לא כל הנפשות שוות בכך להתרכז תוך כדי נהיגה וגם לשמור על זהירות כראוי.

### למה מצות ת"ת כנגד כולם

#### שאלה

לכבוד הרב שליט"א,

1. שאלתי את הרב לפני כמה שבועות [4243] דכיון שתכלית האדם בעולמו הוא להיות דבוק בה' באופן מוחשי למה מצות ת"ת

שיעשנו. למדתי אצל מי שהחזיק מאד בדיעה זו, ובאמת מבשרי ראיתי שלמעשה זה עובד שאם בוטחים בה' יעשנו. אבל האם נכון לעשות כן, או אולי יש רק לבטוח שכל מה שיעשה ה' הוא לטובתו.

#### תשובה

א. עושה את רצון ה' באופן חלקי. אולם אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו. בג"ע יזכה לעסוק בה כפי שעסק בה עתה. אולם לעוה"ב, רק החלק של הלשמה ישאר.

ב. בחיצוניות תלוי בידיעת התורה. בפנימיות, בעומק התקשרותו אליה. כלי ואור. אור בלא כלי אין לו התיישבות. כלי בלא אור, העיקר חסר.

ג. ב"ש מחדדי טפי, ולכך לעת"ל הלכה כמותם, כמ"ש האריז"ל.

ד. שורש הדבר מפני שהרוצה להחכים יעסוק בדיני ממונות. אולם לא תמיד הדבר נעשה באופן מדוקדק.

ה. סוגיא זו נתבארה בהרחבה בסדרת דע את בטחונך.

### לימוד קבלה

#### שאלה

שלום לכבוד הרב.

אני אברך שב"ה לומד בעיון ובבקיאות תמידין כסדרן. בשנים האחרונות התקרבותי לאדם גדול תלמיד של גדולים אשר פתח בפני מעט את הדרך אל לימוד הסוד כלומר שלמדנו חלק משער ההקדמות ואח"כ דעת ותבונה (לא את כולו רק את הפרקים הראשונים, עד פרק י"ב לא כולל מוחין דקטנות) וכמובן עם באורים. חשוב לציין שלא למדנו כ"כ את ה"שימוש" בחכמה זו (חסידות, כוונות וכו') אלא חכמת האמת, כך הייתה דרכו של הרב.

כעת בעוונותינו הרב נפטר ואכמ"ל, ושאלתי היא מה המשך הדרך בלימוד הנ"ל האם לחפש עוד אדם גדול (לא נראה לי שדבר זה אפשרי כ"כ) או להמשיך לבד עם היסודות שלמדתי או אולי להשתמש בספרי עזר (שפע טל, תלמוד עשר הספירות וכדו') או שיעורים (כמו שיש לרב שליט"א) החשש שלי הוא א' שאין כאן הכוונה אישית וכידוע המקום לטעיות גדול מאד וב' שהשיעורים או הספרים הנ"ל על כל פנים ע"פ מה שראיתי אותם בחטף, הם חותרים לשיטה מסויימת, אם חסידות או כוונות, אבל איני יודע האם הם מבארים את חכמה זו ללא הלבשות (ודבר זה קצת מפריע לי בלימוד הראשוני, אח"כ כמובן שחיים עם הלימוד, בתפילה או בהנהגות החסידות). אני מקווה שהבהרתי את הספקות ומחכה לתשובת הרב. תודה רבה לרב שליט"א על כל השיעורים הנפלאים ועל מסירות הנפש למסור אותם.



כנגד כולם, ורואים שהכל משקיעים עיקר כוחותם בלימוד התורה, כאשר לכאורה מצוות אחרות מביאים הרבה יותר לדביקות בה' באופן מוחשי. והשיב לי הרב דמצוות הדביקות יש בה כמה חלקים, דבקות ברצונו ית"ש כאשר עוסק ברצונו בלימוד הלכה, דבקות בחכמתו ית"ש כאשר עוסק בחכמתו בלימוד הלכה ואג"דה, דבקות במעשה, ודביקות בהרגשה - לחוש את מציאותו ית"ש, ע"כ. אנא באר לי יותר, כי הבנתי ממאמר ראשון שבסי' בלבבי משכן אבנה ח"א שכל תכלית האדם הוא להגיע לדביקות בה' באופן מוחשי, וכמ"ש כמה פעמים כי גם מצות ת"ת הגדול מכל המצוות הוא אמצעי להשיג את התכלית דהיינו הדביקות המוחשית, וכן היה נראה לי ברור שע"ז האריך הרב במאמר זו לבאר שכל המצוות ות"ת היינו אמצעי להשיג את התכלית שהוא דביקות מוחשית. אבל לפ"מ שהשיב לי לכאורה יוצא שלימוד התורה הוא ג"כ השגת התכלית ואינו אמצעי בלבד, דהא בלימודו הוא דבוק ברצונו וחכמתו ית"ש, ומי שילמד תורה כל חייו ולא יעבוד כלל על אמונה ודביקות שפיר קיים תכלית חייו דהא דבק בה' בתמידיות. וגם במעשה מצוות הרי כתב שיש בה א' מחלקי הדביקות שהוא הדביקות במעשה שנעשה שותף להקב"ה, וא"כ גם בהם יש קיום התכלית, ואף אם אין מצוותיו מביאין לו לדביקות בלב שפיר עושה הוא את תכלית חייו.

2. מהו כונת הח"ח זצ"ל במכתבים מכתב סג במש"כ ז"ל 'וידע האדם כי כל תכלית ביאתו בעוה"ז הוא רק בשביל ידיעת התורה, וכמאמר ר"י בן זכאי (באבות) 'אם למדת תורה הרבה וכו' כי לכך נוצרת'. הרי הרב האריך בלבבי משכן אבנה ח"א שהתכלית הוא דביקות בחוש, וגם לימוד התורה הוא אמצעי להתכלית. ומה כונת הגר"א הידוע במשלי עה"פ החזק במוסר אל תרף נצרה כי היא חי"ך, 'אחוז את המוסר שהתחלת בו וכו' אלא אדרבה תוסיף תמיד גדרים ומצוות על המוסר שלא תבואר לידי רפיון וכו' כי מה שהאדם חי הוא כדי לשבור המידה שלא שבר עד הנה, לכן צריך תמיד להתחזק, ואם לא יתחזק למה לו חיים'.

3. המס"י בפ"א ייסד שיסוד ושורש העבודה התמימה והחסידות הוא שידע האדם מה חובתו בעולמו ולמה צריך שישים מבטו ומגמתו וכו'. וכ' שהתכלית הוא העוה"ב, והאמצעים המגיעים את האדם לכך הם המצוות בעוה"ז, והאריך בזה בפרק הראשון. אנא באר לי, למה ענין זה הוא היסוד והשורש לכל, למה לא יספיק לאדם שידע שמה שמוטל עליו בעולם זה [מפני שהוא קנוי לה', מפני הכרת הטוב] הוא לעשות רצון ה', ואז יעמוד כל חייו לעשות רצונו ית' כמה שיכול, גם בלי ידיעה שיש עוה"ב. ואם מפני שצריך מוטיבציה שלא לשמה בשביל הנאת עצמו, נמצא שמשגהיג לחסידות כבר עוזב הוא את הפרק הראשון, ולכאורה אי"ז מסתבר כלל, שמה שהניח המס"י כיסוד ושורש נופל משמגיעים למדרגה מסויימת. ואם נימא דכונת המס"י אל מה שהאריך הרב בסי' בלבבי משכן אבנה ח"א מאמר בירור תכלית החיים נחא לי, אבל

לכאורה לא משמע כן, דהא ראיותיו מחז"ל ומהשכל אינם מו"כיות שבעוה"ז צריך אדם לחיות בדביקות, ויכול להיות שהאדם עושה מצוות בעולם זה ומקבל שכר עליהם בעוה"ב כמו פועל, וגם ממש"כ קרוב לסוף הפרק 'והנה אחר שידענו זה נבין מיד חומר המצוות אשר עלינו וכו' ' משמע דכונתו בפרק זו שיהא מוטיבציה לאדם ולא לבאר צורת החיים והעבודה. מהרוצה להבין ולעלות

## תשובה

א. נצרך דבקות בה' בכל החלקים, בכל הקומה. ולכך אם דבוק רק בשכלו אינה דבקות שלמה כי נחסר שאר החלקים. וכן אם דבקות רק במצות - מעשה, נחסר שאר חלקי הדבקות, נחסר הדבקות השלמה.

אולם יתר על כן. יש מדרגות בדבקות השכלית, ששכל שחש את מציאות השי"ת כן שכלו דבק יותר בשכל התורה. וכלשון הפסוק כי ה' יתן חכמה מפיו דעת ותבונה. והיינו שמי שדבק רק בשכלו, דבק בחכמת הבורא. אולם כביכול אינו מקבל מפיו של הקב"ה, כי הוא רחוק ממנו. ודומה לאדם שקורא ספר שנכתב ע"י זולתו. אולם מי שחש את השי"ת, נמצא עמו ואצלו כביכול ושומע את חכמתו ממנו ית"ש כביכול מפיו.

ב. כנ"ל. התכלית דבקות בהשי"ת בכל החלקים, והיינו להיות עמו ית"ש, ולדבוק בו בכל החלקים, רצון, חכמה - מחשבה. מדות, מעשה. אולם הכל באופן שנמצא עמו ואצלו. כבן הנמשך ממח האב הדבוק באב. ומכיוון שכתוב בראשית ברא אלקים וגו' ופרש בתרגום "בחכמתא". וכתב אשר יצר את האדם בחכמה, חכמת התורה הק', לכך עיקר הדבקות הוא בחכמה, שהוא עיקר הגילוי של הקב"ה בעולם. אולם כל זאת באופן שחי עמו ואצלו כנ"ל, שע"ז נתייסד כל ספר בלבבי משכן אבנה ח"א. והנה דבקות זו בחכמה היא בין בעוה"ז בין בעוה"ז. משא"כ דבקות במעשה הוא רק כאן בעוה"ז.

מלבד כך יש דבקות במדותיו של הקב"ה, שהם מדותיו הנגלים בתורתו, מה הוא רחום אף אתה וכו'. וזולת זה מדות האדם נעשים "מחיצה" בין האדם לבורא כביכול, כי הדומה דבק זה בזה "הוי דומה לו", אולם השונה נבדל. ופנימיות המדות הם "דעת" כפי שקרא הרמב"ם להלכות מדות הלכות דעות. ולכך פנימיות הדבקות במדות היא הדבקות ב"דעות" של הקב"ה כביכול. ואינו דבקות במדות כפשוטו.

יתר על כן פנימיות המדות - רצון. כי המדות אינם אלא גילוי הרצון. והבן שיש ד' אופנים בדבקות ברצון הקב"ה. א. רצונו לעשות רצונו. ב. השכלה מהו רצון ה', הנגלה בתורתו. וכמ"ש בנפה"ח שהעסק בהלכה הוא דבקות ברצונו ית"ש. ג. דבקות במדותיו שבהם גנוז הרצון וגילוי. ד. דבקות מעשה - מצות. שבהם גילה מה רצונו שנעשה.





## שאלות ותשובות

מלבד כך יתפלל לפניו ית"ש על כך רבות, יעשה הסגולות לזכרון שהוזכרו בדברי רבותינו, ולו מעט כשמן וכדו'.  
**חידושי תורה**

### שאלה

לכבוד הרב שלום וברכה! השאילה בקצרה אדם שלומד לימוד בגמרא באופן רציני ומדוקדק ומבין את ההוראה היוצאת מכח לימודו וההוראה היא אינה נמצאת בשום מפרש או פוסק ואדר"ב השולחן ערוך פסק נגדה האם ההלכה המשתלשלת ממנה היא הלכה למעשה בעבור הלומד גופא ואמנם זה ברור ופשוט ומקובל שהולכים אחר דעת מרן הב"י והפוסקים אך כתב כבר מרן הבית יוסף בהקדמתו שקודם שהחליט על הכרעה על פי שלושת עמודי ההוראה היה בדעתו להכריע את ענין ההלכה על ידי ראיות תלמודיות אך כתב שמי יעזו להכניס ראשו בין הרים וכן היא דרך ארוכה והנה הלומד ותר אחר האמת והלך דרך ארוכה ואחר כך מרים ראשו ומוצא עצמו בין הרים מה יעשה?

### תשובה

מצד מדרגת הדור, אין כח באנשי הדור כלל וכלל להכריע בין ראשונים כמלאכים. ואף החזו"א שהיה "חד בדרא", לא הכריע להלכה נגד ראשונים, אלא אך ורק בדרך לימודו, אולם לא למעשה.

והנה מי "שמוצא עצמו בין הרים". ראשית יש לחוש שזה נובע מ"גאווה" וכדו', כי קליפה קודמת לפרי. ולכך תחלה יש לחוש שדבר זה בא מהמקום הבלתי מתוקן שבנפש.

ולאחר מכן, אין לו להכריע כצד אחד שהאמת עמו, אלא יבין ש"חלקו שלו" באורייתא שייך לצד זה, אולם לא מפני שזה האמת וזולתה איננה אמת, אלא שלו נראה שכך האמת מפני שזה חלקו, ולכל אחד לפי חלקו כן נראה לו האמת, כי זו האמת שלו.

אולם למעשה יש לילך אחר דעת הפוסקים ולבטל דעתו מפני דעתם, כי תמיד יש לחוש שעושה כן מגאווה או נגיעה אחרת, וכל זאת לרוב שיפלותינו. וכן יש לחשוש מאוד שהכרעה זו נובעת מקטנות דעת מופלגת ביחס לראשונים.

## הדרך לבחור ישיבה קטנה

### שאלה

לכבוד הרב שליט"א אנו גרים בישוב תל ציון. ויש במקום ישיבה קטנה שנחשבת טובה. בנו טוען שהרמה של הבחורים שרוצים ללכת לישיבה הנ"ל קטנונית. והוא רוצה בחורים על רמה. כנגד זה

ג. רבותינו לימדונו, שכל פועל פועל לתכלית. עיין באברבנאל, מלכים, א, פ"ג. וספר דרך חכמה לרמח"ל בתחילתו. ובקל"ח פתחי חכמה, פתח ג'. וספר אור ה', מאמר ב', כלל א', הקדמה. וכלל ב', פרק ד'. וכלל ו', פרק ה'. וספר העקרים, מאמר רביעי, פרק נ'. וספר תורת העולה לרמ"א, חלק ב', פרק כ"א. ומהר"ל באר הגולה, הבאר החמישי, ד"ה במדרש, ב"ר, פ"ח. וספר מעין גנים פרק ד'. וספר החשק, חלק א', סימן ג'. וספר בינה לעיתים, דרוש ל', ד"ה והוא. ואמרי בינה, דרוש ג' לשבת שובה ד"ה וזה. אור שמח, הלכות תשובה, פ"ד. עבודת הקודש, חלק א', פרק י"ב. וחלק ג', פרק א'. אפיקי ים, בכורות, ח', ע"ב. אוצר עדן הגנוז, חלק ב', סימן ט'. לשם, ספר הדעי"ה, חלק ב' דרש ב', ענף ג'. ספר מלחמות ה' לרלב"ג, מאמר שישי פרק שישי. ספר ישועות ה' לאברבנאל, חלק ב', עיון שני, פרק ג'. ועוד רבות.

ועיין רמב"ם (פירוש המשניות, שמונה פרקים, פ"ה) צריך לאדם שישעבד כל כוחות נפשו כולם לפי הדעת, וכו', וישים לנגד עיניו תכלית אחת, והיא השגת השם יתרוך כפי יכולת האדם לדעת אותו, וישום פעולותיו כולן, תנועותיו, מנוחותיו, וכל דבריו מביאים לו התכלית, עד שלא יהיה בפעולותיו דבר מפועל ההבל, רצוני לומר, פועל שלא יביא לידי זאת התכלית. ועיין מורה נבוכים, חלק ג', פרק י"ג.

ועיין הכתב והקבלה (דברים, פרק י', פסוק יב) שישמש כוחות נפשו כולם וישים תכלית ידיעת השי"ת לבד, ולא יעשה מעשה קטן או גדול, ולא ידבר דבר ויסתכל בכל פועל ותנועה ויראה אם יבא אל התכלית ההוא, ואז יעשה. וכמ"ש הרמח"ל שם במס"ת לת ישרים (פרק א) וכל מה שיוכל לחשוב שהוא אמצעי לקורבה הזאת ירדוף אחריו ויאחז בו ולא ירפהו, וכל מה שיוכל לחשוב שהוא מניעה לזה, יברח ממנו כבורח מן האש. והרי שידיעת התכ"לית היא "צורת" כל העבודה למעשה.

## בחור צעיר שוכח תלמודו מיד לאחר הלימוד

### שאלה

בחור צעיר שוכח תלמודו מיד לאחר הלימוד, הדבר מוריד לו את הרצון להשקיע בלימוד מה ניתן לעשות? תודה רבה

### תשובה

יש להתמקד בעיקר בחיבור העצמי ללימוד, התקשרות השכל והנפש מתוך הבנה שזו התכלית. כי הידיעה היא החיצונית והתקשרות הנפש היא הפנימיות.

ויש לידע שישנם אנשים שיודעים פחות מזולתם אולם הם גדולים מהם מפני חיבורם העצמי.

מבט זה נצרך לקנותו היטב.



יש אפשרות לשלוח אותנו לישיבה בירושלים ויצטרך כל יום ליסוע עם תחבורה ציבורית נסיעה של 40 דקות. שגם מעורבת בישוב סמוך שמזוהה עם ציבור של דתי לאומי. השאלה האם לשלוח לישיבה בירושליים שנחשבת לטובה מאוד. כנגד ההפסד של הנסיעה בתחבורה ציבורית.

בהמשך לשאלה ששאלתי אתמול במוצ"ש רציתי לכתוב שאלה מוקדמת לשאלה שכתבתי.

איך בוחרים ישיבה קטנה לבננו מה צריך לחפס בישיבה תודה רבה

## תשובה

קיום כללים, מלבד צרכים פרטים, הם כדלהלן.

- א. רמת לימוד מתאימה לבחור, וכן סגנון לימוד מתאים לפי נפשו.
- ב. חברה מתאימה לבחור, רוחנית, וכן בסגנון.
- ג. צוות מבין בניהול ישיבה בכלל, וגישה פרטית לכל בחור בפרט, לפי כוחותיו בלבד.
- ד. מקום שנעים לשהות בו, נפשית, שיש בו אירה נעימה ולא מלחיצה. וכן שהתנאים החומריים מתאימים למדרגת ואופי נפשו של הבחור.
- ה. שניתן דגש על אישיות הבחורים ולא רק על רמת לימודם.
- אישיות של יראת שמים, אהבת ה', מדות, וכל שאר חלקי הנפש.
- ו. אם חוזרים כל יום לבית, לבדוק שיש ישוב דעת בהגעה וחזרה, ישוב דעת נפשי ורוחני. ולהיפך אם לא חוזרים בכל יום, לבדוק שמצב זה מתאים לנפש הבן ומקום הלינה ראוי רוחנית וגשמית.
- ז. חשוב מאוד שהבחור יהא לבו חפץ לילך למקום זה, כי אין אדם לומד אלא במקום שלבו חפץ. ואם זה רצון ההורים שילך למקום זה, אף אם באמת מקום זה יותר מתאים עבורו, כל שאינו חפץ בו לא ראוי לעשות כן כלל. אלא יש לנסות לגרום לו בחכמה ועדינות שיתרצה.

כמובן שאי אפשר למצות את הכל, ויש לחפש את מה שהכי קרוב להנ"ל, ולוותר על חלק. ולכך בכל מקרה לגופו יש להתבונן בכל החלקים, וא"א להכריע רק ע"פ מרחק וכדו', אלא יש לכלול את מכלול השיקולים יחדיו.

## שאלות בעניין מנהל

### שאלה

שאלות לכבוד מאור עינינו, מורנו הרב שליט"א,

ברצוני לשאול שאלה כללית, אבל לצורך הבהירות אשאל ע"י נתינת דוגמא מעשית. ידוע שיש מחלוקת בנוגע לזיהוי מין שי- בולת שועל. המקובל ברוב ישראל היה לזהותו עם מין הנקרא

בלע"ז "אוטס", ע"פ דברי רש"י ועוד ראשונים. אבל פרופ' פליקס גילה שאין זיהוי זה מוסכם. המין הנ"ל טבעי לארצות שבהם חיו הראשונים האלו, אבל לא היה מצוי בארץ ישראל, והראשונים שם [הרמב"ם ועוד] זיהו אותו אחרת, וגם האריך בסברות והוכחות לזיהוי שלהם. השאלה היא

א. ע"פ סברא הישרה היה נראה לי שעם אחר בדיקת הנימוקים היה מקום גדול לקבל טענותיו. [אין הכוונה לבדוק הדברים מבחוץ, כי אינני עוסק בתחום, ואינני חושב שרצונו ית' שאצא לחוץ לחקור הדברים מבחוץ, אלא בדיקת המידע המצוי בביהמ"ד ע"י הדנים על הדבר]. אבל נגדנו מסורת ישראל ע"פ רבותינו הראשונים כמלאכים. אבל אחרי שרואים דברים הנראים ע"פ עיון כאמיתיים, ומרגישים כי זהו המציאות האמיתית, האם רשאים אנחנו להזניחו? [כאמור, זהו משל בעלמא, ונוגע להרבה סוגיות אחרות, כמובן]. בנידון הזה שמעתי כי הרב שלמה זלמן זצ"ל היה נוהג להחמיר ולברך שהכל על דייסא מהשיבות שועל המקובל, עד שגער בו הרב אלישיב זצ"ל איך שמשום חוקר אחד עוקר מסורת ישראל. אבל לכאורה "מנין אתה אומר שאם שמע מפי אדם קטן שבישראל שיהא עליו כשומע... מפי הקב"ה", והאם יש להוכיח שמפני שהקב"ה הזמין שהדבר יתגלה ביד חוקר שאיננו אמיתי? והשאלה אמורה, כנראה, רק כאשר מרגישים באמת שזהו הנראה כמציאות האמיתית, על אף שודאי אין בה ודאות מוחלטת. [ויש עוד אפשרות שלא לקבל הזיהוי, אבל לנקוט שהדין אמת, ויש באמת יותר מה' מיני דגן. ואולי יש להוכיח כן, ממה שגם מה שמזהים כשיפון (שקוראים "ריי") מסיק שם שאיננו מן חמשת המינים, והמין ההוא כנראה ודאי מחמיץ. אבל בירושלמי דורשת מפסוק שאין יותר מן החמשת המינים, ואולי יש לדחוק שמדבר רק על מה שהיה מצוי אצלם, וצ"ע. וגם זה חלק מן השאלה - היש לנו לנסות לקיים הדין של הראשונים, שכנראה חלק מהמקור שלו הוא שיקול דעת הראשונים שמין הזה נקרא דגן, גם בלומדוס אחרת ע"י פלפול כזה לחדש יותר מחמשת מיני דגן?]

ב. אם נאמר שעלינו לילך אחר מה שענינו רואים, מה באופן שזה סותר מנהג שהוא כמעט מוחלט בישראל. למשל, ידוע שהגאונים והרמב"ם פסלו לחלוטים סת"ם הנכתב ע"ג קלף בלתי מעופף, אבל ר"ת הכשירו כי עיבוד הסיד שלנו טוב כעפצים שלהם, אבל גילו שפעולת העפצים לכווץ העור חסירה לגמרי בעיבוד הסיד, וע"פ פשטות הדברים נקודה זאת לא היתה ידוע לר"ת. והנה שכ"ז ודאי בהשגחת ה', אבל עתה האם עלינו להחמיר בעיבוד העפצים? הקושי היא, שלפ"ז אנו נוקטים שכלפי הבנתנו עתה כל הסת"ם של כל הרבה דורות היו פסולים. וכנ"ל, אי"ז ודאי מוחלט אלא כך נראה לנו, ולהם היה נראה אחרת, אבל הרי אנו חושבים גם שמ- בינים "טעותם" כביכול. [לעומת כל זאת, נוכל לומר שכיון שהכל היתה בהשגחתו ית', עלינו לחדש פלפול בכל סוגיא להעמיד מעשי רוב הראשונים, והמקור ע"פ אמונתנו במנהג. וכפי הבנתי כן עלינו לעשות כשיש דבר סותר מה שיוצא מפי כל הראשונים כולם, או



## שאלות ותשובות

ב. אין עלינו החובה "לדחוק" ולהבין דבריהם, אלא להבין עד מקום שיד שכלנו הישר מבין, וזולת זה לקבלם באמונה ותמימות ולנהוג למעשה אך ורק ע"פ דבריהם, כנ"ל.

ג. אם נמצא דבר בכתבי הקדמונים, ביותר ממקור אחד, מקורות שונים, הרוצה לחוש יחוש אולם אין חובה בכך. ובעומק, הדורות האחרונים בבחינת "סוף", והוא אור של בן "המאסף לכל המח-נות", ולכן נגלים אוסף תורתם של רבותינו שנעלמו ברבות השנים. וכן נגלה תוכנות מחשב המקבצים את התורה כמעט כולה שבי-דינו למקום אחד. וזהו אור קיבוץ גלויות בתורה שבס"ד ישתלשל בקרוב לקיבוץ גלויות בפועל ממש בדירה בתחתונים. אולם לעת עתה, ישנם כלים, ישנם ניצוצות של אור, וחלק מן האור, אולם אינו מאיר בשלמות. כי כח "המדיה" המחברת את כל העולם יחדיו, חיבור קליפת שער הנו"ן מעכב גילוי זה בשלמות.

ד. מצד סדר הדורות, יש ירידת הדורות, על דרך כלל, ופעמים בפרטים קטנים ישנו עליה, "איכשר דרא". אולם מצד אורו של משיח, כנ"ל, ישנה עליה. והוא דבר והיפוכו, והבן היטב היטב.

ה. ישראל ואורייתא חד. וישראל משועבדים לאורייתא. וכח המ-נהג הוא גילוי כח של תורה בתוך ישראל עצמם. בבחינת "מנהג ישראל תורה". ומי ששייך לשורש זה אצלו מנהג חזק יותר.

### חסר מקורות

#### שאלה

שלום, ברצוני להעיר דבר כללי לגבי כל סדרות הספרים של בלבבי ודע את וכו'. חושבני כי רצוי מאוד להבא לערוך ציוני מקו-רות מסודרים ליסודות שנזכרים בספר, לספרי חסידות ופנימיות וכד'. נזכרים דברים עמוקים ועדינים, וחשוב שהקורא יידע מבטן מי יצאו הדברים, ומקומם איה, למען יוכל להכיר הדברים מקורם בצורה מסודרת. דבר זה ישדרג את רמת הספרים לאין ערוך, ועכשיו הוא חסר מאוד. אם הדבר אינו נוגע אליך, אנא העבר זאת למי שאחראי על כך.

#### תשובה

אשמח לקבל באופן פרטי מקור לכל פרט ואשתדל בל"נ כפי שיזכני הבורא ית"ש.

[תשובת המערכת כל ספרי הרב הם מעורכים שונים ובתקופות שונות, ולרוב העריכה נעשתה בהתנדבות גמורה, כך שאין עורך אחד לכל הספ-רים, וכן אי אפשר לבקש מהם לעשות כן. וכמובן שהרב שליט"א אינו יכול לעשות זאת לבדו משום שהוא עסוק עד למאד בכמה מערכות. לכן אם יש מישהו שמוכן קחת על עצמו ענין זה, יוכל לעשות זאת בסיוע הרב בעז"ה.]

מציאות המוזכרת בגמרא. אבל זה רק אם מוכרח כל מנהג ותיקין להיות נכון, שאל"כ, הרי צריכים לאחוז בפשטות בלי הכרח. וכל דברינו אמורים רק כאשר העיון המעמיק מורה כן.]

ג. כל הנ"ל לגבי גילויים של מציאות שמגלה הקב"ה לנו בדור האחרון, ששם הדבר בולט יותר. אבל הדבר נכון אולי עוד יותר לגבי גילויי כתבים מהראשונים והאחרונים, [עם ההבנה שלא כל מקור עתיק דינו כראשון], וגם על מנהגים שנסודו ע"פ פלפולים ודחוקים, שאחר בנין על גבי תורת כל הדורות שלפנינו מגלים שבילים חדשים הנראים ישרים בים התלמוד המורים אחרת. ובו-דאי בכל מקרה צריכים להבין שורש המנהג, וגם מציאות הנידון, אבל השאלה כמה משקל ליתן למנהג מקומו, מנהג רוב ישראל, ומנהג כל ישראל [בדורות האחרונים].

ד. בכל הנ"ל, איך עלינו להבין מעשי רבותינו. הרי הם כמלאכים ואנו כחמורים, ואיך אפשר שאנו נעשה מצוות באופן כביכול יוצר שלם משלהם?! האם כיון שהם עשו כפי מה שגילה ה' ית' רצונו להם אין חסרון והפרש כלל וכלל אם כיוונו לאמת או לא?

ה. וביותר כללות בענין כח המנהג בהלכה כנראה שיש בין רבותינו יחס שונה למנהגים. למשל, אצלנו בארה"ב הגר"מ פיינשטיין זצ"ל היה אחוז מאד במנהג, ודעתו היתה שמנהג קבוע הוא עיקר הדין ורק מידת חסידות להחמיר נגדו ורק כשאין חשש יהורא וכדו'. וכך למשל בחדש חו"ל, על אף שהחמיר לעצמו בצניעא, הורה להתיר וכפי הנשמע גם אכלו בעצמו כשהיה עם ציבור האוכלים. ועל אף שגם בין מיישבי המנהג, הרי רובם כותבים שנעשה ע"פ יסוד של שעת הדחק, היה דעתו שנעשה ע"י המנהג כדבר מוכרע ושוב אינו אלא מידת חסידות להחמיר. וכנראה כך ומעין כך היה אצל כמה מרבותינו [אולי המאירי], ולאידך פשוט שהגר"א והרבה עוד רבותינו אינם סוברים כן. האם ענין זה תלוי בנשמת הצדיק? ומי שאיננו רואה כן בעצמו, היוכל לסמוך ע"ז כלל?

אחתום בהכרת הטוב מרובה לכבוד הרב, על עוצם מסירותו בעדינו, להשפיל עצמו לנו עד העפר ולמטה מכך, לנסות להעלנו עד לשחקים ולמעלה.

#### תשובה

א. אין לחדש ולשנות בדורינו שום דבר ממה שסדרו ראשונים כמלאכים. ויש לתלות בחוסר הבנה, או שינוי הטבעים. כי הרא-שונים שכלם ישר, והשגתם אמת, ושכינה חפפה עליהם, ורוח הקודש דברה מגרונם. אולם באחרית הימים מאיר אורו של משיח, ולפיכך המשיג אור זה יכול לברר האם חידוש זה שורשו באור זה, ודבר זה נמסר רק לחכמים הפנימיים. אולם זולת זה אין לחדש דבר, כמ"ש החת"ס חדש אסור מן התורה, ואין לשנות אפילו כמלא נימה.

איך להמנע מלהגיע למצב כזה? איך אדם יכול לדעת מתי צריך צריך ללמוד יותר או להרפות? תודה

### תשובה

גבולו של הדבר עדין מאוד. ואף חכמי הדורות נסתפקו בו הרבה. ונגיד קוים כללים לדבר.

יש לבדוק בדיקה עדינה ודקה מה הם גבולות כוחות הגוף, ועל דרך כלל לא לחצות אותם אלא מעט.

כמו כן יש לבדוק מה הם כוחות הנפש, ולהכירם היטב. וכאשר משתמשים בכח אחד באופן קיצוני יש להשתמש בכח הפכי על מנת לאזן זאת. ודבר זה חכמה ואינה מלאכה ללמוד איך לאזן את הנפש, פעמים ע"י כח קיצוני ופעמים ע"י כח אמצעי. ובכל תקופה קצרה יש לבדוק זאת שוב, ולאזן לפי הצורך.

זאת ועוד. אם עיקר עסקו של האדם בתורה אינו לשמה, ישנו חשש גדול שיפול לקצוות מסוכנים. אולם אם עוסק בה לשמה, פעמים רבות, אור קדושתה חופף ומאיר עליו, ומכוון את כוחות גופו ונפשו ומאזנם.

ככלל רוב הנפילות מצויים אצל בעלי רצון חזק אולם בעלי פקחות מועטת, שהכרתם את עצמם מועטת מאוד, ושם הסכנה מצויה לרוב. "צדיקים ילכו בה ופושעים יכשלו בה". וכל הבריאה כולה ניסיון, הן בשורש בתוה"ק, והן בענפים, עניני העוה"ז על כל חלקיו.

## עבודת פסח ושבועות בפנימיות הנפש

### שאלה

לכבוד הרב שליט"א, יש לי שאלה בנוגע לפנימיות העבודה שיש לנפש האדם מצד עבודת הזמן שבין פסח לשבועות.

בפסח העבודה בנפש לכאורה היא העבודה של פשיטות, ביטול אני, ענוה. זהו המשמעות הפנימית של מצה, לחם עוני, לחם של ענוה, לחם של פשיטות, מצב בנפש של "אין אני", ביטול האני והרגשות של הפשטה מה"אני", שהאדם מופשט מה"אני" כיון שיש רק את ביטולו למציאות הרבש"ע. וביחד עם זה יש את איסור אכילת חמץ בפסח, כיון שחמץ מורה על גאוה ועל ענין ישות שבאדם, ובפסח העבודה היא ענוה, פשיטות, "מצה" שהוא לחם עוני, היפוך הגאוה והישות, ה"חמץ" שבנפש.

לאחר מכן יש נפילה מהמוחין דגדלות של פסח לעבודה של קטנות, עבודת ספירת העומר, שהוא עבודת הבריר המידות של הנפש הבהמית שלנו, לטפל עם הבהמיות של הנפש ולתקנו, עד שמגיעים אל חג השבועות.

בחג השבועות, השתי לחם בא מחמץ דייקא, בהיפוך מפסח שיש

## מהו שכל דק, ספרי רבותינו בכל חלקי התורה לומדים תורה ולא מגיעים לדקות השכל

### שאלה

שלום לכבוד הרב,

הרב מדבר בהקדמה של מסילת ישרים על הענין של שכל דק וכדומה, ושמגיעים לזה על ידי לימוד התורה.

מה זה למעשה בפועל? ואיך למעשה מגיעים לכך, הרי כולנו לומדים תורה ולא מגיעים לדקות השכל.

תודה.

### תשובה

נמסרו בס"ד שיעורי דע את תורתך - דרכי הלימוד, באופן של הדרכה מעשית. "למעשה בפועל", להבנת הדבר, נמסרו כמאתיים שיעורים בגמ' וש"ע באופן הזה.

אולם עליך למצוא את המהלך הפרטי השייך לחלקך, וכל הנ"ל אינו אלא דוגמא בעלמא.

הרגיל בתורתם של רבותינו כר' חיים מבריסק, ר' שמעון שקופ, והרוגטשובר, יכיר היטב מהו שכל דק.

בחלק האגדה, הדבר ניכר היטב לדוגמא בספר פחד יצחק.

בחלק הקבלה, ניכר היטב לדוגמא בתורת הלשם.

בחלק החסידות, הדבר ניכר היטב לדוגמא בתורת חב"ד, ונגלה מאוד בספר הערכים של תורת חב"ד.

## לגדול בתורה

### שאלה

שלום כבוד הרב,

מצד אחד אני שומע על ת"ח גדולים שלמדו (ולומדים) תורה הרבה עמלו והתייגעו על התורה למדו המון שעון מיעוט שינה וכ"ו וגדלו בתורה מצד שני אני שומע על הרבה אנשים שגם למדו הרבה וזה גרם לכך שהיו להם כאבי ראש או שהגיעו למצב שכבר לא רצו ללמוד או שאפילו כבר עזבו את הישיבה וכ"ו? מה החילוק ביניהם?

האם זה נכלל ב"הכל בידי שמיים" או ב"צינים ופחים"?

מדוע ה' ברא את הבריאה בצורה כזו שאדם יכול להנזק אם ילמד יותר מיד? האם זה רק בדורות אלו או גם בדורות שעברו?



## שאלות ותשובות

(כמו שחזקתי את עצמי הרבה פעמים, לאין ספור). או באמת סימן לו שלא מצא סימן ברכה ויתחיל לנסות להיות מ'תומכי אורייתא'.

כוח ה'לבד' נטוע בי מילדות. קל לי להגיע להשקתה פנימית, עד כדי זרימת דמעות מתפילה עמוק. וכן כאשר יש לי לפעמים 'ניצוץ' של חיבור לגמרא / לכתבי בעל התניא) אני לומד כב'השתפכות הנפש', נעשה מאוד רגשי וכ'ו.

ולכן קשה לי פי כמה וכמה, שמדי יום ביומו אני ליכול לבכות לרשב"ע באמת מנקודה פנימית, ומאידך גיסה כאשר אני ניגש ללימוד תורה לא חש "כי הם חיינו" ו"אם ככסף וכמטמונים תחפשנו וכ'ו".

חשוב לציין אני ב"ה, לא שקוע בתאוות, ואין לי מדה רעה קיצונית. וניסתי הרבה דרכי עבודה. "ואנחנו לא נדע מה נעשה"

תודה רבה לכבוד הרב. (אני מאוד מזדאה אם מה שהרב אמר על עצמו בראשית דרכו, אולם לגבי אני מרגיש שכבר בכיתי כל כך הרבה, מה הלאה עלי לעשות....)

### תשובה

א. ראוי לשבת להתבונן ולכתוב אלו חלקים "כן זכית" עד עתה. ולחזור על זאת בכל יום, ולהודות על כך לקב"ה בפה מלא. עצם ההתעסקות במה "שיש" נותן יציבות תוקף וחוזק. לעת עתה הינך דבק יותר במה שחסר ולא במה שיש.

ב. יש תענוג רגשי ויש תענוג שכלי. לעת עתה הנך מחפש ומוצא יותר תענוג רגשי בלימוד. אולם תענוג שכלי אינו כ"כ גלוי, ולכך הנפש חשה חסרה. ובכללות, הכח הרגשי גלוי יותר מהכח השכלי.

יש להיכנס למהלך מסודר של לימוד עיוני מעמיק מתוך חיבור שכלי עצמי, ומתוך כך למצוא תענוג שכלי. ישנה אפשרות לשמוע את סדרת דע את תורתך - דרכי הלימוד.

## תורה מתוך לב

### שאלה

קראתי שיעור של הרב בספר נפש החיים ובו דיבר הרב על כך שהלומד תורה מתוך שכל גרידא לא יגיע לתכלית הנרצה אלא אם ישתף את ליבו ותורתו תצא מתוך ליבו. אבקש לדבר עם הרב בנושא זה המטרידני זה שנים. האם שייך לקרב אל הלב והאישיות תורה שאיננה אגדתא? כיצד? אנה יואיל נא לשוחח עימי בנושא.

### תשובה

יש להתחבר לעומק העדין השכלי הגנוז בתורה ולהשתעשע בו, בבחינת "ילד שעשועים", "תורתך שעשועי".

בו איסור חמץ. וראיתי שהרב יצחק מאיר מורגנשטרן שליטי"א מסביר שהעבודת הנפש בשבועות הוא לא המצב של "אין אני" כמו בפסח, אלא ל"הקריב" את אני לה', ליקח ה"אני" ולהקריבו לה', להקדיש את הרצונות שלנו ולשעבדם לרצון ה'. כלומר שבשבועות אנו צריכים ליקח את החמץ שלנו, את האני שלנו, ולהקריב אותה לה'.

וא"כ נמצא לכאורה שבפסח יש עבודת את ביטול האני באופן שהאדם אינו חש את האני בכלל, כיון שאין אני ויש רק את מציאות הרבש"ע, וזהו ההפשטת האני בפסח שהוא מרומז ע"י הפשיטות של המצה, אבל העבודה בשבועות אינו להפשיט האני אלא באופן שונה, ליקח האני שלנו ולהקריב אותה לה'.

אם זה נכון, לכאורה השאלה היא, למה הסולם בנוי כך? לכאורה השלב הראשון בעבודה הוא הקרבת ה"אני" לה', ורק לאחר מכן יש את עבודת ההפשטה, להפשיט את כל הרגשת ה"אני" בכלל ולהרגיש רק את מציאות הרבש"ע. א"כ למה הסדר הוא הפוך (פסח שהוא הפשטת האני, אין אני בכלל, ואח"כ שבועות, הקרבת האני להרבש"ע)?

### תשובה

בשבועות אין גדר הדבר הקרבת האני כפשוטו, אלא נגלה ביום החמישים, שער הנו"ן, כללות ההפכים. אני - אין, בבת אחת. ונגלה האני האמיתי, הוא ית"ש, ומכח כך נדבק האני הנברא באני האמיתי.

ומה שבפסח נגלה אין, הוא בסוד ביטול החכמה דייקא, כמו שהוזכר פעמים רבות בספרי האדמו"ר הזקן, ולא ביטול של ענוה בחינת בינה. כי בליל פסח נגלה אנכי יוצא בתוך ארץ מצרים, גילוי אור א"ס שלמעלה מממלא כל עלמין ולמעלה מסובב כל עלמין. ואח"כ ביום ראשון נגלה אור הסובב, בבחינת יציאת מצרים בפועל, ששם נאמר ויסב אלקים, לשון הסבה (כמ"ש שמ"ר), ולשון סיבוב, ושורש אור הסובב ואחריו מאיר אור הממלא, ובעיקר בירידת המן.

ובשבועות מאיר אחדות כולם יחדיו. ממלא, סובב, ולמעלה מכך בבת אחת, בסוד אני - אין. כנ"ל.

## דרך בעבודה

### שאלה

לכבוד מו"ר שליטי"א.

אדם שבוכה בתמידיות שנים על גבי שנים לרבש"ע שיאיר לו כיוון בעבודה. איזה פתח של תענוג וחיות (בפרט בת"ת). ומרגיש שח"ו הקב"ה אינו חפץ בעבודתו, כביכול תמיד דוחה אותו. מה עליו לעשות? להמשיך לא להתיאש, ולבכות, בתקווה שהוא כבר בפתח

## תשובה

א. כמ"ש על אמן יהא שמיה רבה וכו' בכל כחו, והיינו בכל כחו הגופני וכל כחו המחשבתי, כוונה, כן בענין זה. ועיין ליקוטי מוהר"ן תורה ה'. וכן תורה ט', וכן תורה י"ט. וכן תורה מ"ח, וכן תורה ס'. וכן ח"ב תורה ח'. וכן ח"ב תורה י"א. וכן ח"ב תורה פ"ד. וח"ב תורה צ"ח. וח"ב תורה קי"א. וח"ב תורה קכ"א.

ב. חכמה, כח-מה כוודע. והיינו לדבוק בבכח טרם יצא לפועל, ולהוציאו לפועל.

והוא ע"י חזרה על אותו מימרא בפיו פעמים רבות מתוך דבקות נפשית ושכלית.

וכן התבוננות במהות מימרא זו, שחושב בה ומשהה אותה מח-שבתו כאדם הנוקש בדלת וממתין, ואזי לאט לאט נפתח לו האור הגנוז במימרא זו. עיין תורה כ"ה.

ועיין ליקוטי מוהר"ן תורה ז', וכן תורה ח' בהרחבה. וכן עיין בתורה כ"ד. וכן תורה ל"א, וכן תורה נ"א. וכן תורה ס"ו. וכן תורה ק"ה. וח"ב תורה ב'. וח"ב תורה ע"ח.

## פירוש הברכות לשיטת נפש החיים

### שאלה

התקשיתי בענין פירוש הברכות כולם, שמבאר הנפש החיים בשער ב' שפירושו לשון תוספת וריבוי. ומביא שם את לשון הזהר "לאמשכא ולארקא חיים ממקורא דחיי לשמה דקודשא בריך הוא קדישא".

ושמעתי שיעור על כך מכבוד הרב בקול הלשון, והרב ביאר בדבריו שכל ברכה ענינה "ברוך" - להמשיך חיי ממקורא דחיי, "אתה" - זה החיבור מא' ועד ת', "הוי"ה" - זה שמיה דקודשא בריך הוא, שעם שם זה בורא העולם מנהיג את העולמות. ולשם זה אנו מבקשים מהבורא יתברך להרבות את חיבורו, "אלוקינו" "מלך העולם", שהעולמות הם הצריכים לחיבורו יתברך, ולכן מזכירים זאת.

ולא זכיתי להבין, כדלהלן.

א. שהרי פשטות ההבנה כאמור, שכל ברכה זו בקשה ותפילה, ואיך זה מסתדר עם המשך הברכה. נניח, "שהכל נהיה בדברו", מה החיבור בין הבקשה מבורא העולם לבין ההכרה במציאות "שהכל נהיה בדברו". ובכל ברכת המצוות ג"כ איני מבין, מה החיבור בין הבקשה שיתרבה החיבור לבין שציוונו להניח תפילין.

ב. מה המקום לבקש שיתרבה חיבורו יתברך לפני מצווה ואכילה, הרי מבורא בברכות שהברכה זה הזכות לאכול, ומי שלא מברך

במקביל לכך יש לקלוט קליטה נפשית עמוקה ש"אסתכל באורייתא וברא עלמא". והיינו ש"עלמא" אינו עולם כפשוטו אלא התראות של חכמת התורה בלבד. ואזי האדם קולט את המציאות כחכמה, ומביט ורואה בכל דבר את החכמה הנגלית והגנוזה בו. וזו אצלו "תפיסת המציאות", הכרה חושית של הלב, בבחינת חכמת לב.

## כיצד להתחבר ללימוד התורה מכח ההכרה שבלב

### שאלה

קראתי ועד של הרב בספר 'נפש החיים', ובו צויין שיכול אדם לעבור את חיו מתוך שקיעות אמיתית בתורה ומתיקות שכלית מתמדת, ואף להחשב ת"ח מפורסם, אך ללא חיבור הלב אל לימודו, שלא הגיע להשגת מדרגת התורה.

האם יוכל הרב להרחיב בדרכי החיבור של הלב אל הסוגיא הנל-מדת, בפרט למתעסק בהלכתא ובאגדתא גם יחד, היאך להימלט מן הסכנה לבל יעמעם אורה הנוצץ של האגדתא, שמטבעה נכנסת אל הלב בקלות, את האפשרות לחיבור האישיות אף אל ההלכה? אקווה שהבהרתי עצמי.

## תשובה

לימוד שכלי הוא בבחינת "ידיעה". לעומתו לימוד לבבי הוא בבחינת "הכרה", תפיסת מציאות בחוש. כתפיסת חוש פשוט שתופס במוחש את עניני עוה"ז.

ולכך עבודת האדם שיהיה "מציאותי", כלומר לתפוס כל תפיסה שכלית כמציאות, ולמשש אותה בחוש המישוש הנפשי, כשוחט הבודק את הסכין.

וזהו בחינת "אסתכל באורייתא וברא עלמא", בבחינת "הוי דומה לו", מה הוא אף אתה, שבכל לימוד של האדם שהוא בבחינת "אסתכל באורייתא", יגיע עד "וברא עלמא", והיינו לתפוס זאת כמציאות חושית. בבחינת "כולם בחכמה עשית", שהחכמה היא "עשייה" בפועל שניתן לחוש אותו בחוש הלב המכיר מציאות, ולא רק בחוש המתפעל.

## מהו לימוד בתורה בכח

### שאלה

שלום רב לכבוד הרב, יישר כוח על שיעורי הביאור הנפלאים בספר ליקוטי מוהר"ן. בתורה א' מופיע המושג של לימוד תורה בכח, האם הרב יכול להבהיר יותר למעשה כיצד לומדים תורה בכח, וההיפך מהו? רוב ברכות. ומייחלים להמשך פרסום שעורים בסדרה.



## שאלות ותשובות

ג. ברוך שאמר במדרגת "ברוך הוא", נסתר ונעלם, ולכך זו המשכה חלקית, נעלמת יותר.

ד. אתה הוא שורש השלמות, שורש להמשכה מהתחלה ועד הסוף כצינור המחובר מתחלה לסוף.

והברוך - כמים הנמשכים בתוכו.

במקום שאין "אתה" זו המשכה חלקית, כברוך שאמר, כנ"ל.

ה. הוי"ה מצדו כביכול. "אלקינו", זהו המתגלה לנו, בתוך מדרגת העולם.

ו. כי בשמו"ע נמצאים באצילות, אצלו ית"ש, ולא בעולם ממש.

ז. ללא חיבור נכון ושלם למקור, אי אפשר להמשיך את גילוי המקור.

ח. הוי"ה מהוה הכל, אולם יתכן שח"ו מסר את ההנהגה בפועל לזולתו, וזהו שם אלוקינו, ששולט בפועל.

יש לציין שזו הכוונה לפי הנפה"ח, אולם בכוונת האריז"ל והרש"ש הוא באופן שונה.

## חכמת האמת וחכמת הפילוספיה - ההבדל ביניהם

### שאלה

שלום הרב. ב"ה זכיתי ללמוד (באופן פשוט) כמה וכמה ספרי ראשונים באמונה, ביניהם אמונות ודעות, כוזרי, מורה נבוכים, דרשות הר"ן, ועוד.

אשמח לדעת מה הערך הייחודי בלימוד של תורתם כאשר יש לנו את המקובלים, ואת האחרונים שדבריהם רחבים בהרבה, והגיגותם קרוב אלינו יותר?

וכן ביחס לחלקים הפילוסופיים, בעיקר אלו העוסקים בהוכחות, וכן בעניינים הפילוסופיים - מדעיים שכלל לא רלוונטיים במדע כיום, מה ערך הלימוד שלהם? האם ניתן פשוט לפרוף?

### תשובה

א. האדם בנוי בכללות ממש, מגוף, נפש בהמית, שכל אנושי, נפש אלוקית, שכל אלוקי.

רבתינו חכמי האמת דברו בשפה של נפש אלוקית - שכל אלוקי.

רבתינו הראשונים שנתעסקו בחכמת הפילוספיה דברו בשפה של שכל אנושי.

ע"מ להשפיע על הנפש האלוקית נצרך שכל אלוקי. אולם ע"מ

מועל וגוזל, ולפי דברי הנפש החיים אני מתקשה בהבנה מה תלוי התפילה והבקשה לגזל, דלפי ההבנה הפשוטה זה מובן שמי שלא מכיר בנותן הכל כאילו מעל וגזל. ויותר קשה לי בברכות השבח מה המקום לבקשה שם.

ג. לא ברור לי מה עושים בברוך שאמר, מה הבקשה שם, הרי לא אומרים שם אחד מהכינויים של שמו יתברך, וא"כ להיכן מבקשים שים שימשך השפע.

ד. לא ברור לי מה שהרב ביאר ב"אתה", מדוע זה נצרך, והרי ה"ברוך" כבר מעביר. ואם זה נצרך, מה עושים ב"ברוך שאמר", מדוע בכל השבחים שמשבחים שם לא נצרכים ל"אתה".

ה. לא ברור לי מה נכנס השם "אלוקינו" בברכה, וגם מדוע זה נכנס בהקשר אלינו, שהוא יתברך אלוקים שמייחד את אלקותו עלינו.

ו. לא ברור לי מדוע בשמו"ע לא אומרים גם מלך העולם יחד עם אלוקי אבותינו.

ז. היה קשה לי, שמבואר בשו"ע שכוונת השם הוי"ה זה היה הווה ויהיה, וצריך לכוון זאת בכל הברכות, ובקריאת שמע ובברכה הראשונה בשמו"ע, זה מעכב. ולכאורה לפי הסבר הנפש החיים מדוע באבות זה מעכב, הרי עיקר ענין ה"ברוך אתה הוי"ה" זה לבקש שירבה את חיבורו יתברך לשם הוי"ה, ומדוע צריך לכונן מהו שם הוי"ה, לכאורה צריך לכוון רק לאיפה אנו מבקשים שיתרבה חיבורו, ולא צריך לרדת להבנה במקום החיבור. ולמשל, לא צריך לכוון [בכוונה הפשוטה] את אותיות השם, אלא רק את הכוונה שבו. כמו כן, לכאורה לא נהיה צריכים לכוון את כוונת היה הווה ויהיה.

ח. דבר אחד לא ברור לי, שצריך לכוון ב"אלוקינו" שהוא יתברך בעל הכוחות כולם, ולכאורה זה כבר כלול בשם הוי"ה שהוא יתברך מהוה הכל. תודה רבה, ואשמח מאוד אם כבוד הרב יענה לי על חלק מהשאלות.

### תשובה

א. הוי"ה שורש גילוי אלוקותו, "אלוקינו" המשכת גילוי זה, מלך העולם, בתוך העולם.

ואופן הגילוי יש בו פנים רבים, כגון עץ, אדמה, שהכל, וכדו'. וכן במצות נגלה אלקותו בתפילין, במזוזה, וכדו'.

ב. תכלית כל דבר שע"י יתגלה כבוד ה' בעולמו. והנהנה בלא ברכה כאילו מעל - גזל, היינו שמשמש בדבר לצורכו ולא לצורך הקב"ה. ובאמת כאילו מעל נאמר בעיקר בברכות הנהנין. וגם בברכות השבח סוף סוף נהנה מן הגילוי, ואינו משבח ומגלה את הקב"ה.



ה. הוי"ה מצדו כביכול. "אלקינו", זהו המתגלה לנו, בתוך מדרגת העולם.  
 ו. כי בשמו"ע נמצאים באצילות, אצלו ית"ש, ולא בעולם ממש.  
 ז. ללא חיבור נכון ושלים למקור, אי אפשר להמשיך את גילוי המקור.  
 ח. הוי"ה מהוה הכל, אולם יתכן שח"ו מסר את ההנהגה בפועל לזולתו, וזהו שם אלוקינו, ששולט בפועל.  
 יש לציין שזו הכוונה לפי הנפה"ח, אולם בכוונות האריז"ל והרש"ש הוא באופן שונה.

## חכמת האמת וחכמת הפילוסופיה – ההבדל ביניהם

### שאלה

שלום הרב. ב"ה זכיתי ללמוד (באופן פשוט) כמה וכמה ספרי ראשונים באמונה, ביניהם אמונות ודעות, כוזרי, מורה נבוכים, דרשות הר"ן, ועוד.  
 אשמח לדעת מה הערך הייחודי בלימוד של תורתם כאשר יש לנו את המקובלים, ואת האחרונים שדבריהם רחבים בהרבה, והגיונם קרוב אלינו יותר?  
 וכן ביחס לחלקים הפילוסופיים, בעיקר אלו העוסקים בהוכחות, וכן בעניינים הפילוסופיים – מדעיים שכלל לא רלוונטיים במדע כיום, מה ערך הלימוד שלהם? האם ניתן פשוט לרפרף?

### תשובה

א. האדם בנוי בכללות ממש, מגוף, נפש בהמית, שכל אנושי, נפש אלוקית, שכל אלוקי. רבותינו חכמי האמת דברו בשפה של נפש אלוקית - שכל אלוקי. רבותינו הראשונים שנתעסקו בחכמת הפילוסופיה דברו בשפה של שכל אנושי.

ע"מ להשפיע על הנפש האלוקית נצרך שכל אלקי. אולם ע"מ להשפיע על נפש בהמית נצרך פעמים אף שכל אנושי, וזו התועלת ללמוד את תורתם. מלבד התועלת ללמוד את "כל חלקי התורה".

ב. אדם שאין בו כח להקיף הכל, את כלל כל חלקיה של תורה, עדיף לו לדלג בחלקים שאינם מדברים בשפתו, ותועלתם קטנה יותר עבורו. אולם אדם שתפיסתו היא "שלמות", "מבקשי השלמות", יש לו לגעת בכל הסגנונות של רבותינו. אולם מתוך הזהירות שהזהירו רבותינו לכל המתעסקים בחלקים הללו, כי רבים חללים הפילה.

## רמ"ח מצוות עשה ושס"ה ל"ת כנגד התפשטות והתכנסות

### שאלה

לכבוד הרב. אחרי ששמעתי את השיעור דע את עצמך - הכרות

אישית, היה לי שמחה וקצת הרגעה עמוקה. יישר כח.

שאלתי היא לגבי השיעור, האם יהיה נכון לומר שהתורה היא בנוי באופן הזה תרי"ג מצוות, רמ"ח עשה, ולעומתו שס"ה לא תעשה, שהם פעולות של תנועות התפשטות והתכנסות. תודה.

### תשובה

כתב הרמב"ן ששורש מצות עשה - אהבה - מהותה התפשטות.

שורש מצות לא תעשה - יראה - מהותה התכנסות.

כי המצוות הם שורש פעולת נפשו של אדם, ולפיכך כל פעולות האדם אינם אלא ענפי פעולות, שיונקים מפעולות המצוות. ולפיכך כל התפשטות שורשה במצות עשה. וכל התכנסות שורשה במצות לא תעשה.

## לימוד פנימיות לבחור

### שאלה

שלום לכבוד הרב שליט"א שאלני בחור אחד שרוצה לעבוד את השי"ת בדרך הפנימיות ורוצה ללמוד מעט מהכוונות הפשוטות מהאריז"ל מהי דעת הרב בזה וכן איזה ספר הרב מציע ללמוד בנוגע לעבודת ה' עפ"י פנימיות תודה רבה

### תשובה

מומלץ לעסוק בספרים כגון ספרי ר' צדוק הכהן מלובלין, צדקת הצדיק וכדו'. וכן מכתב מאליהו שחלקו עוסק באופן זה. אפשר אח"כ להתקדם לנפש החיים ולחסידות מבוארת.

בזה ראוי להתחיל, ובגיל מבוגר יותר ימשיך להתקדם בס"ד.

## בגדרי תלמוד תורה ולימוד אגדתא והכרת הנפש

### שאלה

שלו' למו"ר הרב שליט"א, סליחה על כל אריכות השאלה זו, שלבסוף מתחלק לשמונה שאלות, ותקוותי שכל הפרטיות של שאלות אלו תחזור מבחינת פירוד וספק, לבחינת האחד שאין בו הפרטות, וכמו ששמעתי מהרב שהמספר ח' הוא באמת חזרה למספר א', בחינת שמונה שהוא באמת חזרה לאחד.  
 א-בנוגע ללימוד תורה, כיון שהאדם צריך בעיקר לעסוק בחלקו העיקרי התורה, מהו אם אני חפץ ללמוד כל היום או עכ"פ רוב היום בעניני אגדתא ופנימיות התורה, בפירושי הרב על ספרי קבלה, בעל שום טוב וכדו'? ועל אף שהרב אמר בדרשא הנפלאה של תפילה(050\_אתה חונן) שאין לעסוק כל היום באגדתא





## שאלות ותשובות

או שכל אדם מחויב ללמוד רק כפי כוחותיו?  
 ז-פעם אמר לי הרב שהמושג מסירות נפש שייך רק בתורה, במדות ובמצוות, אבל לא בבנין העצמי של האדם, משום שנצרך שקט להכרת נפש. אבל בקרוב ראיתי שהרב אמר שיש כמה דרכים להגיע לפנימיות הנפש, או ע"י לימוד התורה בעמל, או ע"י מסירות נפש, או ע"י לימוד התורה שהוא כולל לימוד הנפש. וא"כ מזה משמע שע"י מסירות נפש (ובאמת לא ידעתי אם כוונת הרב כאן למסירות נפש באופן כללי, כלומר מסירות הרצונות של האדם, או מסירות נפש לתורה) האדם מגיע להכרת הנפש, וא"כ מה פשר הדבר?  
 ח-ועוד קשה לי, בתשובה אחרת הרב אמר לי שאין לאדם לעסוק כל היום בלימוד הנפש (כמו סדרת ארבעת היסודות הדרכה מעשית וכו') כיון שאין זה מאוזנת. אבל בתשובה שהזכרתי לעיל מהרב, הרב אמר שלימוד פנימיות התורה כולל אף לימוד הנפש - וא"כ, למה האדם לא יכול לעסוק כל היום בזה? האם משום כמו שהרב הזכיר בתשובה אחרת, שהאדם מקיים תלמוד תורה ע"י לימוד הכרת נפש רק אם הוא עוסק בזאת בבחינת "מוחין", (לקבל החכמה של ענינים אלו ולומד דברים אלו בהשכלת הדברים) לאפוקי לימוד בחינת "מידות", (שהאדם לומד ענינים אלו רק לידע מהו צריך לעשות ואיך להשתפר בפועל)? וא"כ באמת האדם יכול לעסוק כל היום בפנימיות התורה (לימוד הכרת הנפש) אם הוא לומד ענינים אלו בגדר השכלה? (ובאמת הסדרת "ארבעת היסודות - הדרכה מעשית" עוסקת יותר בהלמעשה של חכמת הנפש אבל אם האדם לומד כל היום השיעורי "דע את מידותיך - מהות המידות" שהוא לימוד סוגיא זו באופן השכלה, לכאורה זהו קיום חיוב ת"ת כיון שסדרה זו היא לימוד הנפש באופן של מוחין והשכלה ומחשבה ומופשטת... וא"כ אולי יש לחלק בין "ארבעת היסודות - הדרכה מעשית" ל"דע את מידותיך מהות המידות" בנוגע לת"ת. וכל זה נכון רק אם הרב מסכים להנחה שלי שהאדם יכול לקיים ת"ת בלימוד הכרת הנפש, עכ"פ אם הוא עוסק בזה באופן של השכלת הדברים). יישר כחך להרב, על כל ההדרכה !!

### תשובה:

- א. כהוראה כללית אין לעשות זאת כלל. אולם לכל כלל יש יוצא מן הכלל, ויש נפשות פרטיות שזהו חלקם.
- ב. הדבר משתנה מנפש לנפש, וכל נפש צריכה למצוא את חלקה שלה. לדוגמא ברור לכל בר דעת שצורת יומו של הרב שך לא הייתה כצורת יומו של הרב וולבה. וברור לכל בר דעת שצורת יומו של הסבא מסלבודקה לא הייתה כצורת יומו של ר' שמעון.
- ג. לא בהכרח. על האדם להתחבר בכל חלק בתורה לנקודה הפנימית ביותר שבה. ואם ביכולתו עליו לקשור את כל חלקי התורה יחדיו.
- ד. אין ראוי כלל וכלל. ראוי לחלק את היום לחלקי התורה הנוספים, כמה ואיך זהו שאלה פרטית.

קודם עמל בהוויות דאביי ורבא, אפשר שזה רק לבנ"א שמצאים בתחלת דרכם של לימוד, אבל לת"ח או לאברכים שב"ה מצטיינים בלימוד והם יודעים באופן כללי את דרכי העיון בתורה ו"כיצד ללמוד" (באופן כללי), אפשר שהם יכולים ללמוד כל היום באגדתא או בעניני פנימיות התורה?  
 ב-האם יש על האדם לחלק זמנו כל יום ללימוד שמעתתא, הלכה ואגדתא? או שכל אדם צריך להיות שקוע רוב היום בסוגיות חמורות של שמעתתא בש"ס? ובפרט משום שאני מוצא בעצמי כשאני באמצע לימודי עם החברותא, יש לי קושי גדול על שאין אני חש שהסוגיא הזו היא עיקר החלק של תורה שאני צריך לעסוק בו (עכ"פ עכשיו) ואני חפץ במקומו לעסוק בסוגיות של אגדתא ובשיעורי הרב על פנימיות התורה. מה הרב מציע?  
 ג-כיון שאנחנו נמצאים בקרוב להגאולה ובפרט משום שאנו נמצאים עכשיו בגילוי הטומאה של השער הנ' שבנ', שהיא לכאורה הנקודה האחרונה קודם ביאת משיח, האם עכשיו יש חיוב פחות לעסוק בשמעתתא ובסוגיות הגמ' שאינו מכין את האדם להגאולה כ"כ, והאדם צריך לעסוק עכשיו יותר בחלק של פנימיות התורה שהוא מכין אדם להדיא להגאולה? (ויש עוד חלק משאלתי. אני רואה אלו ששקועים בלימוד סוגיות של שמעתתא או עוסקים בלימוד הלכה בעיון, והם לומדים בעמילות, אבל אני רואה שבדרך כלל הם ריקים מרוחניות ואין להם ידיעה במוסר או בעולם הפנימי, ואין להם אפילו תחילת ידיעה בעולם הפנימי שלהן ומהו הסדר הפרטי שלהן לעבוד את הקב"ה...שזה סוגיא אחרת ואין להאריך יותר. וא"כ אני רואה להדיא שאלו העוסקים יותר להדיא בחלק הרוחני היותר בתורה, בפנימיות התורה ובעניני מוסר או חסידות או אפי' כשהם עוסקים בספרים בעניני אמונה או בטחון, הם בני עלייה יותר ובודאי הם מוכנים יותר להגאולה מאלו שיש להם "תורה" אבל אין להם מציאות הקב"ה בחייהם... וא"כ מזה לכאורה מוכח שהאדם מכין עצמו ביותר להגאולה ע"י לימוד פנימיות התורה שהוא הפנימיות של חכמת המוסר. האם זה נכון...?)

ד-מצאתי שהרב כתב שהאדם יכול להגיע לפנימיותו ע"י לימוד פנימיות התורה ושזה כולל סוגית הכרת הנפש. לפי"ז אם אני חש שזהו עיקר חלקי בתורה, בענינים אלו, האם אני יכול לעסוק כל היום בענינים אלו?

ה-ומהו באופן שאני עושה זה משום שאני מרגיש עצלות ורפיון בלימודי סוגיות של שמעתתא, ומשום שאין לי רצון כ"כ ללימוד כזה מחמת שאין אני חש שזהו עיקר חלקי בתורה? האם זה רק "עצלות" ו"חוסר רצון" בלימוד שמעתתא, או שבאמת נובע מחמת שאין זה עיקר חלקי בתורה?

ו-כל הגדרים של חיוב תלמוד תורה הנמצאים ברמב"ם וטור ושו"ע ה' תלמוד תורה ובשולחן ערוך הרב - האם כל אלו חיוב בלי יוצא כלל על כל אדם, וכל אדם צריך לחוץ על עצמו כדי לקיים חיובי ת"ת אלו (ועל אף שאין זה דבר פשוט לידע, די ש אומרים שצריך הרבה בקיאות ויש אומרים שצריך הרבה עיון...),

ובצורה זו למעשה תחלה תשובה ובירור הלב, אח"כ דיבוק מחשבה באומץ עד כלות המחשבה מתוך נעם, כנ"ל, ואח"כ השקטה, מנוחה של קדושה. וחוזר חלילה. וקרוב לכך היה צורת לימודו של החזו"א כל ימי עומדו על דעתו.

## חג שבועות - האם להתאמץ למצוא מקווה

האם לעשות מאמץ מיוחד למצוא מקווה?

**תשובה:** כן.

### ליל שבועות - צורת הלימוד

מה הרב מציע לעשות בליל שבועות מעבר למה שהרב לימד אותנו שהאדם צריך להכין עצמו. מה סדר הלימוד שהרב מציע? האם לצאת גם להתבודדות? האם ללמוד אותו סדר שיש באותו מקום שהאדם גר או שהוא ילמד לבד?

**תשובה:** ללמוד מתוך חיבור עמוק מח ולב, כל אחד לפי חלקו, המקום העמוק ביותר בנפשו, שער החמישים שבנפש, ביום החמישים. וכחלק מכך יש גם לגעת בלבד שבנפש, שהוא המקום העמוק ביותר בפרטיות הנפש [ע"ע ערך תורה שאלה&].

### מהות חג שבועות ביחס לנשים ולנערות

מהו מהות חג השבועות ביחס לנשים ולנערות, והאיך אפשר להסביר להם את הקשר שלהם לקבלת התורה. במיוחד שהחלק שלהם הוא רגשי, האיך אפשר להסביר להם ברגש את מהות החג?

**תשובה:** א. ויחן ישראל כאיש אחד בלב אחד - אחדות עם כל ישראל. ב. התקשרות לשרש הפנימי ביותר - מאור שבתורה שלמעלה מדעת חכמה ובינה. והוא מדרגת "תורת ה' תמימה". ג. בפועל - מדרגתם מדרגת שירה "תורה איקרי שירה", "וענתה בי השירה הזאת לעד". [הערת העורך: לקרוא את השיעור המדהים הזה: עולם האישה 022 שיר האישה היהודיה תשעד].

### כיצד להתחבר למדרגת מתן תורה

עם ישראל בקבלת התורה תקנו את חטא אדם הראשון.

מי שלא זכה להתחבר למהלך זה של תיקון חטא אדם הראשון, האם גם אצלו שייך עניין קבלת התורה כמו שהיה אז במעמד הר סיני, כי אם זה עיקר עבודת היום הוא להתחבר לאותו מעמד, א"כ בדורינו כיצד ניתן להתחבר לאותו מעמד, הלוא חסרים לנו את אותם התנאים שהיו לכלל ישראל?

**תשובה:** ע"י מסירות נפש בוקעים לשרש מדרגת מתן תורה, כי שרש מדרגת מתן תורה, מסירות נפש, שעל כל דיבור פרוחה נשמתם, כנ"ל.

ה. יתכן מאוד שלא זכית להגיע לחלק[ך?] בעיון הש"ס ולכך אינך מתחבר. וכן שכח הרגש שולט על השכל ולכך הינך נמשך יותר לפנימיות. ולפיכך יש לאזן השכל עם הרגש.

ו. כמו שצרכי הגוף גורמים שעסוק במלאכתו, כן צורכי הנפש גורמים מעין כך לעסוק גם בחלקים שונים שאינם לפי גדר מצות ת"ת כסדרו. כי רפואת הגוף והנפש שווים.

ז. עבודה למעשה שייך שיהא בה מסירות נפש. הכרת עצמו נצרך לה השקטה ורוגע. ואצל יחידי סגולה שייך מסירות נפש מתוך השקטה ורוגע.

ח. לימוד הכרת הנפש מתוך בהירות שורשי הסוגיא הוא ת"ת. אולם "חלק" וא"א לעסוק בחלק כל ימיו.

ישנם נשמות ששורשם בפנימיות התורה, או שבאו בגלגול זה בעיקר לשם כך. ואצלם עיקר העסק בזה. אולם נצרך בירור עמוק מאוד שזהו חלקם ולא מחמת בריחה מעיון והלכה.

## מספר שאל ליבי שו"ת תשעה-ט

### צורת הלימוד בליל שבועות ע"מ להגיע לשער הנ' שבלב ולריכוז מחשבתי

שלו' להרב שליט"א !

הרב אמר שהעבודה בליל שבועות הוא להתחבר ככל היותר אל שער הנ', תורה של קודם החטא, תורה מתוך מסירות נפש. איך אני יכול לעשות זה למעשה. דבתורה האדם צריך להיות מרוכז בו רק בשכל ולא להכניס הלב וההרגש, א"כ איך בליל השבועות אדם יכול לחבר אל שער הנ' שהוא ענין של לב, בלי לטשטש שכלו. בשלמא אם האדם לומד דברי אגדה בליל שבועות, אז הוא לומד באופן של לב, אבל אם אדם לומד או חוזר על שמעתתא, איך הוא יכול להיות מרוכז בשכלו בליל שבועות על לימודו, אם הוא ג"כ רוצה להכניס עבודה פנימית לתוך לימודו. (וכמובן ששאלה זו נוגע רק לאדם פנימי ולא לאדם שהוא רק לומד באופן של ידיעה שכלית קרה בלבד).

**תשובה:** קודם לימודו יכוון לבבו, מתוך עומק הלב ותשובה, כמ"ש הנפה"ח, שער ד'. ולפיכך חלק הלב בעיקר שייך קודם הלימוד, כהכנה ללימוד, "ולבבו יבין ושב".

ולאחר שהכין לבבו היטב ידבק מחשבתו בהשקטה ובריכוז מדויק מתוך התאמצות מחשבה עדינה, שקטה, עמוקה וחדה, עד כלות כח המחשבה מתוך שקט פנימי, רוגע ונעימות. ולכך יעשה וחוזר חלילה לפי ערכו מתוך הכרת כוחות נפשו ללא שבירת כלי המוחין שח"ו בזה נפלו רבים. ולכך נצרך הפסקה של השקטה ביני לביני.



## שאלות ותשובות

והרי שבפוסקים הוזכר בעיקר לשון של אילנות ועשבים. אולם כלול גם שם תואר פרח בדבר. ושורשי הדברים. נודע שבשעת שורשי הקלקול הראשון שעליו אמרו חז"ל שהיה בונה עולמות ומחריבן, חורבן זה חלקי האור שהיו בו נפלו לרע, ומספר חלקים שנפלו כמנין רפ"ח. ורמז לדבר אמרו "ורוח אלקים מרחפת על פנים המים", מרחפת - אותיות - מת - רפ"ח. ובשעת מ"ת (ר"ת מ"ת, שהפך לתם, תורת השם תמימה) פסק המות כמ"ש בריש ע"ז לחד מ"ד. ואזי אותם חלקי האור, רפ"ח, נתעלו, וז"ש שפרחה נשמתם, כלומר שעלה יחד עמהם חלקי אורות הללו.

וזהו עומק מ"ש ששוטחין עשבים זכר למ"ת שהיו שם עשבים סביב ההר כדכתיב הצאן והבקר אל ירעו וגו'. וביאורו, שהבהמות נתעלו ממדרגת בהמה למדרגת אדם, כנודע, שבפסח קרבן שעורים מאכל בהמה, ובשבועות חטים מאכל אדם. ולכך נאמר הצאן והבקר אל ירעו, שאזי נתעלה הכל למדרגת אדם. ויש נהגו לחלק שושנים רמז לישראל שנמשלו לשושנה.

ואשר על כן למעשה כתב המג"א שמעמידים עצים זכר שבעצרת נידונים על פירות האילן ויתפללו עליהם. והיינו תפלה לתקן אכילת עץ הדעת, שהוא הפרי הראשון שנאכל, ולגלות פרי של עץ החיים מכח התורה שהיא עץ חיים, ולכך נהגו להעמידם סביב למקום הקריאה בתורה.

### מאכלי חלב בשבועות - הטעם הפנימי

שלו' להרב שליט"א !

מה הקשר בין מאכלי חלב לשבועות ואיך אדם יכול להכניס יותר פנימיות אל תוך מעשה זו של אכילת מאכלי חלב בשבועות.

תשובה: כבר נתבאר בזה טעמים רבים ובס"ד הוצא לאור קונטרס ובקרבנו ע' טעמים לדבר.

ונוסיף עוד טעם בס"ד.

תינוק כל מאכלו אינו אלא חלב לרוב עדינותו, ובמ"ת נגלה הוא ית"ש, וירד ה' על הר סיני, וכאשר נגלה הא"ס ב"ה, שאין לו קץ וגבול, הנבראים כולם נהפכים בערכו לקטנים. ולכך במ"ת כל ישראל נתגלו כקטנים ממש "כגמול עלי אמו", שיונק חלב משדי אמו. ובמצב זה האדם נמצא בתמימותו העמוקה, ובשבועות חוזרים לתמימות זו, ומתוך תמימות זו דבקים בו ית"ש, תמים תהיה עם ה' אלקיך, ופרושו תמים תהיה - אזי - עם ה' אלקיך, אזי אתה עם ה'. ומכח כך דבקים בתורה, בבחינת תורת ה' תמימה.

■ שו"ת מהארכיון של שאלות ותשובות. שאלות בכל תחומי החיים בכלל והכרת הנפש בפרט יתקבלו בברכה במערכת השו"ת ויועברו למורנו הרב שליט"א הכתובת לשליחת שאלות: rav@bilvavi.net

### ליל שבועות - לימוד לבד

ביחס ללימוד בחג שבועות, מי שלימוד זה מפריע לו בסדר לימודיו ביום. האם עדיף ללמוד בלילה יחד עם הציבור משום אל תפרוש מן הציבור, או שהתועלת והעליה הפרטית שלו עדיפה על חשש זה של פרישה מהציבור?

**תשובה:** אם אין ניכר הפרישה ראוי ללמוד לבדו באופן שזה תועלתו. ואם אפשר לו לפחות זמן מועט ילמד עם הציבור. וכן יקשור נפשו בשרש נשמות ישראל ולא ילמד לבדו כפשוטו.

### חג השבועות יום הדין על התורה - מדוע לא נתקנו תפילות מיוחדות

בשל"ה הקדוש כתוב כי בחג השבועות דנים את האדם לכמה תורה יזכה בכמות ובאיכות מדוע לא נתקנו חז"ל תפילות מיוחדות על כך?

\* שאלה בסגנון זה נשאלה ע"י ת"ח חשוב, וזה לשונו: לכבוד מו"ר ועט"ר שליט"א ידועים דברי השל"ה הקדוש שפי' "בעצרת נידונים על פירות האילן", שנידונים על התורה בחג השבועות. ולכאז' יפלא מאוד מדוע לא למדונו שאר רבותינו ענין נורא זה. וגם מדוע לא נתקנו חז"ל הכנה גדולה לחג השבועות, לפחות כעין שתקנו לקראת ימי הדין של ר"ה ויוהכ"פ, כראוי למי שעומד בדין על התורה שבה תלויה כל העליה הרוחנית שלנו. יישר כח.

תשובה: התורה ניתנה במסירות נפש, שעל כל דיבור פרח נשמתם, וכן בכל שנה עיקר מדרגת יום זה מסירות נפש שלמעלה ממדרגת תפלה.

### פרחים בבית ובביהכ"ס בשבועות - שורשו וטעמו

שלו' להרב שליט"א.

מה הקשר בין פרחים בבית בשבועות. וכשהאדם רואה הפרחים בשולחנו בשבועות, איך הוא יכול להתבונן על דבר זה באופן פנימי ולהפוך דבר חיצוני זה לדבר פנימי או דבר עבודה?

והאם יש עומק במנהג זה משום שהפרחים הם זכרון למה ש"פרחה" נשמתן של ישראל בשעת מתן תורה?

**תשובה:** שורש מנהג זה הובא בשו"ע או"ח (סי' תצ"ד), שנוהגין לטטוח עשבים זכר למתן תורה שהיו שם עשבים סביב הר סיני כדכתיב הצאן והבקר אל ירעו וגו'. וכתב המ"א שם שנוהגין להעמיד אילנות בבהכ"ס ובבתים זכר שבעצרת נידונו על פירות האילן ויתפללו עליהם, והגר"א ביטל מנהג זה משום שעכשיו הוא חק העמים להעמיד אילנות בחג שלהם. עיי"ש במ"ב סק"י.



## בחניות הספרים

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270

ירושלים- רח מאה שערים 15 | 02.502.2567

בני ברק- רח. קוטלר 5 | 03.579.3829

**תרסט (669) שאלות ותשובות תשע"ח-ט**

### נא לשמור על קדושת הגליון

שיעורי "בלבבי" מופיעים ב"קול הלשון" בארץ 073.295.1245 | USA 718.521.5231

להצטרפות לרשימת העלון | לכל ענייני העלון | לקחת חסות עבור עלון [info@bilvavi.net](mailto:info@bilvavi.net)

רכישת ספרי הרב: ספרי אברמוביץ - משלוח ברחבי העולם 03.578.2270 | [books2270@gmail.com](mailto:books2270@gmail.com)

דרושים מתנדבים לשכתוב שיעורי הרב. לפרטים נא ליצור קשר 053.319.7481 / [info@bilvavi.net](mailto:info@bilvavi.net)

ספרי מאה שערים רח' מאה שערים 15, ירושלים 02.502.2567 | ספרי אברמוביץ רח' קוטלר 5 בני ברק 03.579.3829